3-a Jaro. N-o 150/151 APERAS SEMAJNE 13. Aŭgusto 1927

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e Gvidanto: E. Lanty | SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT 23, rue Boyer, Paris-20e | ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27 Administranto: R. Lerchner

LA KLERIĜO DE LA LABORISTA KLASO

La Proleta Supreniĝo

Ĝi ne okazos, ĝi ne povas okazi per ia *pseŭda-burĝeciĝo* de la laborista klaso. — La laborista klaso devas atingi la plenan kapablecon, kiel laborista klaso. Ni komprenu per tio, ke ĝi devas konsisti el lertaj kaj kapablaj laboristoj, sed, krom tio, ke ĝi devas prepariĝi por militakiri sian emancipiĝon kaj la regan potencon, ilin meritante. Ĝi kleriĝas jam, kiel *nuna laborista klaso,* kaj kiel *povebla reganta klaso.*

Ĝi jam nun kandidatiĝas por la ekonomia administrado de la socio. Ĝi ne volas esti la rezigna servisto de la kapitalo. Ĝi ne estas, ĝi ankaŭ ne volas esti aspiranta la aliĝon en la eta kaj meza burĝa klaso, kaj nenion plie. Ĝi estas ankoraŭ, ĝi ankoraŭ devas esti malpli decidiĝinta kontentiĝi de iaj sociaj reformoj, cetere necesaj, nek de la ĉirkaŭmanĝota osto, nomata la laborista akciuliĝo, tute ne necesa.

Atentu, Kamaradoj, pri la narkoto de la "reformismo", kiam la "reformismo", senigita je flugiloj, nur plu vidas la tujajn realaĵojn per siaj miopaj okuloj.

Atentu ankaŭ, Kamaradoj, pri la kaptiloj kaj pri la kantoj de la Sirenoj de la patronarismo.

Oni bezonas reformojn, reformoj estas necesaj! Oni devas batali obstinege, paŝe post paŝe, por ilin akiri.

Sed ni ne starigu tian batalon por la reformoj, batalo eliĝanta el la internaĵoj de la *socialismo,* kvazaŭ malprecizan doktrinon venenigan, kiu nomiĝus *reformismo.*

La reformismo ne povas esti ia doktrino; ĝi estas batalmetodo, ĝi apartenas al la socialista strategio.

La reformismo estas entenata, kiel *metodo,* en la socialismo. La termino "reformismo" estas suspekta, dubesenca. Ni forstreku ĝin de la socialista terminaro.

Por ni devas ekzisti nur la socialismo. Kaj nur la belega nomo "socialismo" devas signi niajn batal- kaj realig-metodojn, nian idealon kaj nian doktrinon.

La laborista klaso, helpita de la socialismo, venkos, se ĝi estas samfoje konscia pri siaj ebloj en la realeco kaj pri sia celo en la idealo.

La Socialista Horizonto

La vojaĝanto, kiu, foirinta de valo, surgrimpas sur monton, vidas, proporcie kun sia surpreniĝo, la horizonton plilarĝiĝantan.

La Proletaro estas iu vojaĝanto marŝanta al la suproj. Ju pli la socialismo supreniĝos, des pli ĝia vido plivastiĝos.

Ĝia sorto estos tiu, de la scienco mem, kiu, ju pli ĝi plimultigas la konojn, des pli ĝi sentas la nekonon grandiĝantan. — Je deira punkto estas, por la laborista klaso, la batalo funde de la socialista geheno.

Unue vivi, unue manĝi, unue panon!

Oni pene laboradas dekkvar, dekses horojn ĉiutage por malaltega salajro, sur la danĝerigaj konstruejoj, en la senlumaj minejoj, en la malsanigaj fabrikejoj.

La aero kaj la suno estas ne pli por la laboristo, ol la blanka pano. Por li, la nigra pano kaj la senluma laborvivo. Kaj, post multe da bataloj, oni elmilitas salajron malpli mizerigan, oni laboras pli mallongan tempon, en higienaj kaj senriskaj kondiĉoj pli humanaj. Poste, la politikan egalecon kaj iom da instruado kaj klerigado.

La lumo de la spirito, oni ĝin domaĝas, oni ĝin marĉandas al la laborista klaso, oni ĝin havigas al tiu kun tiomaj antaŭzorgoj, kiel oni antaŭgardas, kontraŭ la taglumo, la operaciitojn pri la katarakto.

La rezervoj da inteligenteco de la laborista klaso estas grandegaj. La okuloj de ĝia spirito ne estas operaciotaj pro la katarakto; ili estas pretaj por ricevi la grandan lumon: ...La laborista klaso grandiĝas, altiĝas, fortikiĝas, en la unueco kaj la disciplino.

Tia disciplino, anstataŭ forigi la liberan ekzamenon, ĝin postulas kaj entenas.

Kion valoras iu partio, en kiu oni opinias laŭ ordono, kion valorus iu socio, en kiu regus oficiala kaj kodigita opinio?

Ni ne devas havi la malsanecan timon, la senpovan skrupulon maldeziri la ekzamenadon de, la diskutadon pri, kaj la reĝustigadon de niaj doktrinoj.

Esti, tio estas batali; vivi, tio estas venki.

Nu, vivi kaj venki socie, tio estas evoluadi kaj adaptiĝi. — Tial, la laborista klaso ne ankoraŭ komisiis iun arĥitektonsociologon verki la ***detaligitan*** planon de la "estonta civito", de la socialista civito, sed ĝi kredas, pli bone, ĝi *scias,* ke la estonta civito konstruiĝos, ĝi scias, ke ĝi jam alkondukas materialojn sur la konstruejon, ke la penigaj kaj profundaj fosaĵoj estas finitaj, kaj, kun ĝojo, kun legitima fiereco, ĝi vidas la fundamenton, fariĝanta samnivela kun la tero.

El ĵurnalo "Le Travail", elfrancigis *Benoit Bouche (1784).*

PRI RUMANIO

La elektoj en Rumanio rezultigis ion, kio nun interesas pli ol iam la politikulojn de Eŭropo. Kompreneble, ĉiu konanto de tiu sudorienta lando de l' kontinento sciis antaŭe, ke Bratiano venkos — kiam do falis registaro en Rumanio dum elektovetbataloj? Ordinare en tiu lando la elektoj ne estas konsiderataj kiel serioza konsulto de la loĝantaro. Eminentaj rumanaj politikistoj de la reganta partio diris tute maldusence, jam unu semajnon antaŭ la elektoj, ke la liberaluloj devas gajni la elektojn *je ĉiu prezo*. La eŭropa gazetaro, inkluzive tiu de Ĉeĥoslovakio kaj Jugoslavio, publikigis detalajn informojn pri la artifikema teruro de la registaro bukareŝta dum la lastaj elektoj.

Rigardata de komuna vidpunkto, tamen, estus tute komprenebla la potencopreno de Bratiano kaj lia partio en momento, kiam la tutan landon regas serioza krizo. La nomo Bratiano estas ligita kun la historio de Rumanio jam depost la unuiĝo inter Valakio kaj Moldavio kaj depost la starigo de la dinastio, kiu ja ŝuldas sian elekton al la malnova Bratiano. La filo de tiu ĉi, la nuna ĉefministro, gvidanto de la kreita de lia patro liberala partio, daŭrigis la tradicion kaj grandigis, dank' al la blinda sorto de la cirkonstancoj, ĝis la plej vastaj limoj, la hereditan politikan riĉaĵon. Nerefuteble li estas potenca antaŭ ĉio. Tamen la loĝantaro ne nombras plu 7 milionojn, kiel antaŭ la mondmilito, sed proksimume 18 milionojn! Krome. Rumanio post la skandala "paco" estas same tia heterogena ŝtato, kia estis ankaŭ la habsburga monarkio, sed kun multe pli malforta kulturo. La naciecoj estas metitaj sub tre pezaj kondiĉoj, kiel en Jugoslavio.

Ĉu estas mirige, ke la sklavigitaj nacioj en Rumanio (bulgaroj, hungaroj, germanoj, rusoj kaj eĉ serboj) ne povas konfidi sian sorton — ĉe libera elektado — al Bratiano, kiu estas same tiel aroganta centralizisto, kiel la formortinta Paŝiĉ?

Vane oni pensas en Bukareŝto samkiel en Belgrado — kuraci la ŝtatkrizon per centralizo kaj forta mano ĉe la potenco. La potenco de Averescu estis triumfo de la sabro. La potenco de Bratiano ne estos senigita de la forta, eĉ perforta regado. Sed kiel potenco de la bankoj, ĝi eble firmigos la esperojn pri solvo de aro da financaj kaj ekonomiaj demandoj. Kio estas ĉiuokaze pli certa, tio estas, ke en la sklavigitaj regionoj de Rumanio, kiuj konsistigas la pli grandan duonon de tiu ĉi ŝtato, oni ne rezonas tiel. Malgraŭ la fenomena teruro, la vilaĝana popola partio estas reprezentita kompare sufiĉe forte. Malgraŭ sia granda plimulto, Bratiano provos fari kun ĝi kompromison. La plej notinda estas, ke la ĉefministro serĉas kompromison eĉ nun, kiam li havas pli ol $^{2}/_{3}$ da plimulto, kun la plej forta opozicia grupo. Bratiano havas konstante antaŭokule timigan por li fakton: la vilaĝana popola partio postulas la revenon de la ekstronheredanto Karolo, de kiu ĝi atendas interalie pli bonan disdividon de la terposedaĵoj. Ĝuste pro tio Bratiano estis kontraŭ la estonta reĝo, ĉar nova kaj pli radikala disdivido de la terposedaĵoj povas venigi al grandaj kaj riskoplenaj ŝanĝoj en sociala, politika kaj ekonomia rilato la tutan landon.

La elektoj en Rumanio okazis en tempo, kiam ĉiuj ŝtatanoj tie estis okupitaj per unu sola penso, per unu sola zorgo antaŭ ĉio: la demando pri la trono. Pro la grandiĝanta malsano de la reĝo Ferdinando, kiu fine faligis lin en la tombon, granda parto de la loĝantaro ne povis paciĝi kun la kreita stato: popolara reĝo, kia estas Karolo, devas vivi en ekzilo, por regi, longajn jarojn post la morto de la reĝo, ia regantaro, pro la neplenaĝeco de la nova tronheredanto, Miĥaelo! Kaj kia regantaro, konsistanta el juna nesperta princo, kia estas la frato de Karola, Nikolao, kaj el maljunuloj, kiaj estas la patriarko Miron kaj la prezidanto de la kasacia kortumo Bozdugan! Regantaro ŝajna, kiu nur maskas la ambiciojn de la reĝino Mario, kiu volas regi. La estreco de Bratiano faciligas ŝiajn planojn kaj donas flugilojn al ŝiaj revoj: ludi la rolon de iu Katerino Granda en sudorienta Eŭropo . . .

La vilaĝana popola partio volas je ĉiu prezo malsukcesigi similan disvolvon de l' aferoj en Rumanio. Tial, ĝi estas decidiĝinta je ĝisfina batalo, je ĝisvenka lukto por la restarigo de Karolo sur la tronon. Ne mankas informoj, ke granda parto de la oficiraro ĵuris al li fidelecon. Imite al ĝi ankaŭ granda multo da civitanoj decidiĝis agi ĉe la unua oportuna okazo. Ĉu la ministraro Bratiano venkos la barojn, ĉu generalo Averescu fariĝos vicreĝo, ĉu burĝmilito eksplodos en Rumanio, tion montros la proksima estonteco. Ĝi ne interesas nin. Ni nur konstatas faktojn.

Estas vere domaĝe kaj tre bedaŭrinde, ke la popolo sin lasas delogi per diversaj reĝaj kaj partiaj aferoj, anstataŭ zorgi pri la ordigo de siaj propraj.

I. H. K.

El sendependa Turkio

Per ĉi artikolo mi volas montri en kia medio ricevas edukon la Proletaro de ĉi lando. Virinoj ne laboras en fabrikejoj, ĉar estas tre malmulte de fabrikejoj. Kelkaj servas en butikoj kaj en ĉiu granda poŝtoficejo estas kelkaj virinoj. Aliaj estas servistinoj. Estas facile trovi bonan servistinon, kiu faros ĉion por 10 ĝis 12 liroj[1]) monate.

Policistoj kaj urbaj oficistoj ricevas de 30 ĝis 50 liroj monate. Estas neeble dece vivi per tiaj etaj salajroj dum nuna multekosta tempo. Pro malaltaj salajroj kaj altaj kostoj, kompreneble, la oficistoj serĉas okazon por preni bakŝiŝon (trinkmonon) kaj tiel pliigi sian enspezon. La oficistaro en Turkio estas kredeble unu el la plej koruptita en la mondo. Estas ĉiutaga frazo: "se vi volas eviti leĝon donu bakŝiŝon al iu oficisto kaj ĉio estos aranĝata por vi rapide".

Jen kiel policistoj pligrandigas siajn enspezojn. Promenante sur strato, policisto vidas vendiston de akvo. Alproksimiĝas, grumblas pri io, eble "ne staru, moviĝadu", tuj li petas de vendisto glason da akvo, poste gastigas sian amikon kaj pli poste alvokas alian policiston kaj ordonas al la vendisto, ke li donu glason al tiu Kamarado. Trinkinte, la "gardistoj de ordo" ordonas al la akvovendisto foriri, ne pagante por la akvo. Policistoj traktas fruktvendistojn en sama maniero, jam enpoŝiginte tiom da fruktoj aŭ nuksoj kiom ili deziras. Ankaŭ ili eniras butikojn, mendas kiom kaj kion ajn ili bezonas, prenas la pakaĵojn kaj foriras nepagante. Policistoj ankaŭ veturas per taksaŭtomobilo kaj ne pagas al la neriĉa kondukisto. Kion faru la komercistoj? Al kiu ili plendu? La tuta policistaro faras same.

Oficistoj en publikaj oficejoj, kiel poŝtoficejoj, stacidomoj ktp., estas mirindaj matematikistoj. Ili nepre donos al vi neĝustan ŝanĝmonon, eraro — ĉiam por ilia profito. Alilandulo ĉe giĉeto zorge kontrolu la ŝanĝmonon. Kasistoj havas la kutimon doni al vi parton de la ŝanĝmono kaj paŭzi; se vi prenas la monon kaj foriras, bone por ili, sed, se vi atendas por la plua mono, tiam ili rekalkulos la monon donitan kaj aldonos la mankantajn piastrojn. Kompreneble, kiam granda amaso staras post vi, kaj vagonaro aŭ ŝipo baldaŭ foriros, la amaso forpuŝas vin de la giĉeto antaŭ ol vi havas tempon por kontroli la ŝanĝmonon kaj la kasisto restas kun bona profito. Komercisto ne volas sendi specimenojn de lokaj konservaĵoj alilanden, ĉar ili ne ĉiam atingos la adresaton. La poŝtoficistoj ilin formanĝos. Mono sendita en registrita letero, eĉ sigelita, ofte mankas. Kiom da plendoj mi aŭdis pri tiaj aferoj! Sed ĉu oni rajtas kulpigi la oficistojn, kiuj prenas bakŝiŝon kaj detenas ŝanĝmonon? La aĉaj salajroj donataj de la registaro kaj aŭtoritatoj, kaj ŝuldataj por

[1]) 1 liro = 13 fr. frankoj.

kelkaj monatoj, estas la ĉefa kaŭzo de tiuj ŝteletoj. Ĉi tie estas virto ŝuldi salajrojn al laboristoj. La oficistaro estas turkoj. Turkaj regatoj, ne mahometanoj, ne rajtas okupi iujn publikajn oficojn.

Antaŭ tri jaroj, la prezidanto, en la nomo de la registaro, malpermesis al turkoj porti fezon kaj al turkinoj porti la nigran vualon por ĝojo de turkinoj. Ĉar kiam la blankuloj venis en Turkion, la rusinoj kaptis korojn de turkoj kaj edziniĝis kun ili. La vualitaj turkinoj tre maltrankviliĝis, multe bruis, ke la rusinoj forlogas la virojn. Al turkinoj sub vualo ne estis permesate iri tra la stratoj kun siaj edzoj aŭ sidi apud ili en aŭtomobilo, iri al kinematografejoj, teatroj ktp. Sed nun ili vestiĝas tute laŭ la plej lasta eŭropa modo, aspektas kiel eŭropaninoj kaj ĉien iras kun siaj edzoj, fianĉoj kaj amantoj. Sed por eltrovi turkon eniru iun institucion, kie estas giĉeto. Anstataŭ okupi lokon en vicaro ĉiuj interpuŝadas senorde antaŭ la giĉeto. Kiom da fojoj mi spertis kaj vidis, ke kiam oficisto vendas biletojn aŭ poŝtmarkojn al aĉetanto, iu turko aŭ turkino post ies dorso malĝentile alpuŝas, super ŝultroj kaj kapoj, sian leteron aŭ monon por bileto al la oficisto aŭ laŭte petas informon interrompante la kalkuladon aŭ parolon de la oficisto al alia persono. La turko antaŭ ĉiu. Turko aŭ turkino devas esti unue servata, ne laŭvice. Ofte mi devis riproĉi al bele vestita virino en eŭropaj vestaĵoj, ke ŝi kondutu ankaŭ eŭropane.

Estas tre ridige vidi oficirojn de armeo, kiam ili renkontas unu la alian surstrate, halti kaj kisi unu la alian sur la lipojn. Ankaŭ vidi ilin promeni brakon en brako sur la ĉefaj stratoj.

En komerco turko ne fidas turkon, ĉar la komercistaro friponas laŭeble. Ofte oni vidas komercaĵon kun eŭropa nomo, fakte ĝi estas loka nebona komercaĵo. Preskaŭ neniu komercaĵo estas vendata sub turka nomo, devas esti franca, germana ktp., ĉar oni ne fidas al io turka. Pro tio turkaj produktaĵoj portas alilingvajn etiketojn ofte imito de tiuj de famaj eŭropaj firmoj. Prezoj malofte estas montrataj kaj estas la kutimo de komercistoj postuli altajn sumojn. Se vi estas alilandulo, vi pagas la postulitan prezon kaj estas friponata. Post marĉando, ĝenerale, ili akceptas duonon de la sumo unue postulita. La domomastrino, kie mi loĝas, ĉiam povas aĉeti de la vagantaj vendistoj legomojn, fruktojn ktp. almenaŭ 25% malpli alte ol mi.

Kiam mahometano iras por preĝi, li unue lavas sian vizaĝon, manojn, brakojn kaj piedojn ĉe fontano, kiu staras en la korto de la moskeo. Tiu fontano, aŭ akvujo, estas el marmoro kun multe da kranoj kaj ĝis tridek homoj povas lavi sin samtempe. Post lavado ili eniras la moskeon, lasas siajn ŝuojn ĉe gardisto kaj ricevas specialajn grandajn pantoflojn por ne difekti la tapiŝojn en la moskeo. Ili ĉiam preĝas kun pura vizaĝo kaj piedoj al dio.

La turkoj estas kontentaj kun simplaj distraĵoj. La nuntempa manio estas de frumatene ĝis malfrue nokte ludi gramofonon kaj plorkanti: ŝajne, la sola maniero kanti en turka lingvo. Se ili iras al marbordo por naĝi aŭ en kamparon por pikniki, ili devas kunporti sian gramofonon. Turkoj estas abstinencaj, kredeble pro manko de mono; estas treege malofte, ke oni vidas turkon ebria. La popolo estas inerta kaj ĝenerale mankas ĉe ĝi entuziasmo pri io. Tio estas, sendube, pro la leĝoj, kiuj malpermesas al iu fari ion laŭ propra iniciato. Dum sia libera tempo la viroj ludas kartojn kaj triktrakon en restoracioj por sin amuzi, ofte de mateno ĝis vespero; ekster kartoj, triktrako, gramofonoj, bordeloj kaj kino ili nenion scias aŭ deziras scii. Ili volas vivadi ne farante ian laboron, pro tio ili estas ĉiam pretaj agi nehoneste, kiam cirkonstancoj permesas. Turkoj devas multon lerni antaŭ ol ili estos vere kulturitaj. Malgraŭ tio, oni diras, ke depost la revolucio turkoj multe progresis. Kiaj ili estis antaŭe?

E. E. Y.

La nivelo de klereco ĉe la laboristoj en Palestino[1]

La semajna eldonaĵo de la Internacia Laboroficejo *Informations sociales (Industrial and Labour Information)* publikigis la rezultojn de enketo pri la nivelo de klereco ĉe la judaj laboristoj en Palestino. El la tuta laborista loĝantaro (31 821 personoj) 1058 estas ricevintaj universitatan instruadon, 9715 estas edukitaj en duagradaj lernejoj, 7217 en unuagradaj lernejoj, 5257 en religiaj lernejoj, kaj 264 ĉeestis profesiajn kursojn.

La plej granda nombro da laboristoj edukitaj en duagradaj lernejoj troviĝas en agrikulturaj entreprenoj kaj la plej granda nombro da malkleruloj inter la urbaj laboristoj.

Komunikita de la *Internacia Laboroficejo.*

AMERIKO

Elmigrantoj al Usono, atentu!

La Chicago'a komitato por protekto de naskitaj en eksterlando laboristoj faris al ni jenan komunikon, kiu por ĉiuj elmigremaj laboristoj estas de granda intereso. Ĝis nun estis kutimo de usona kapitalistaro, dum striko aŭ konflikto kun la laboristoj, sendi en Eŭropon siajn agentojn por varbi malkarajn laborfortojn kaj strikrompantojn. Okaze de nuna koncentriĝo kaj transformiĝo de usona industrio, kaj limigita enmigrantopolitiko de la registaro tia metodo ŝajnas tro multekosta kaj senefika. Oni trovis novan rimedon, perhelpe de leĝdonanta korporacio, por altiri malmultekostajn laborfortojn kaj strikrompantojn el eksterlando. Ĉi rimedo estas leĝo, kiu iam estis konata sub la nomo "Asvell Bill", kaj nun sub la nomo "Brand Bill" estas akceptita.

Tiu-ĉi leĝo tekstas:

"La ŝtata sekretario ekpostulu de ĉiu guberniestro statistikon pri la ebleco de enmigrado en ties ŝtato; krom tio la guberniestro devas taksi la nombron kaj metion de en sia ŝtato dezirataj enmigrontoj. La ŝtatsekretario laŭ ĉi ciferoj, statistikoj kaj raportoj devas ellabori kompilitan statistikon, entenanta la laborkondiĉojn kaj cirkonstancojn de ĉiu ŝtato. Ĉi materialo poste estos transdonata al la usonaj ambasadoroj. Ĉiu eksterlandano deziranta ricevi envojaĝpermeson de amerika ambasadoro, havas okazon enrigardi la kompilaĵon kaj laŭ tiu elekti la ŝtaton, en kiun li volas envojaĝi, kiu estas notata en la pasporto. Eksterlandano nur tiam ricevos la deviganı polican enlistigon, kiam li al la distriktestraro faros sciigon.

Ĉi leĝo entenas grandan danĝeron por la novaj enmigrantoj, ĉar ili senhelpe estas elliverataj al situacio, en kiu ili estas devigataj agi kontraŭ la interesoj de sia propra klaso, ne parolante pri tio, ke ili estas devigataj labori ĉe plej malbonaj laborkondiĉoj, longa labortempo kaj malaltaj salajroj. La Chicago'a konsilantaro por protekto de eksterlandaj laboristoj insiste avertas ĉiujn laboristojn ne subskribi tian apartan artikolaĉon, kiu temas pri certa distrikto, por ke tiuj laboristoj ne fariĝu la viktimoj de falsaj iluzioj, kiuj de la usonaj kapitalistoj estas intence kaŭzataj. *(I. L. A.)*

Post okjara mallibereco

La jena historio estas el tiu ĉi epoko kaj ne nur unufoje ĝi okazis ĉi tie, en Hungario. La blanka teruro ĉiam tiel pereigis homojn, familiojn eĉ institutojn. Ankoraŭ ne volas la hungara reĝimo rebonigi hominde sian kulpon...

Antaŭ du aŭ tri semajnoj min serĉis homo, kiu estis korpe kaj anime egale pereigita. Ankoraŭ juna — li estis 35-jara — kaj tiel sin trenis, kiel maljunulo. La korpo estis haŭto kaj ostoj. La vangoj estis palegaj, la okuloj profunden enfalis, senvive brilis. Parolante, liaj pulmoj fajfetis. Oni tuj povis konstati, ke li estas malsanega, ke en li apenaŭ estis vivo. Tre malkvieta estis li. Mi opiniis, ke iu kun li agis malhoneste aŭ lin interna febro konsumas. Rapide mi donis al li seĝon, por ke li ne falu teren.

Mi estas Johano Fónyi, li prezentis sin mem. Mi venis el Szeged per la nokta vagonaro... el la Stela karcero. Per tremanta mano li prenas el la poŝo siajn

[1]) Rilate artikolon pri Palestino en n-o 123-124.

skribaĵojn, legitimilojn. El tiuj ĉi legitimiloj mi konstatas, ke li estas ferlaboristo. Li dum la komuna tempo estas ribelinta kaj ekscitinta, tial lin kondamnis la rapida juĝistaro je 10 jaroj da mallibereco. Li ricevis 10-jaran punon, ĉar li havis la kuraĝon batali por pli bona sociordo, ĉar li ankaŭ partoprenis en la vera klasbatala movado.

Tiu Johano Fónyi estis 8 jarojn en karcero, la ceterajn 2 jarojn oni lin amnestiis. Tiel malsana mi estis — diris li — ke kiam oni metis en mian manon la liberigan skribaĵon, mi ne povis stari surpiede, mi eĉ ne havis forton foriri. Per la instituta veturilo oni min portis al la stacidomo. Nun mi volas ĉi tie danki, ke la partio donis al mi helpon dum la mallibereca tempo. Ankoraŭ mi petas la partion, helpi min, ke mi povu iri hejmen al mia familio loĝanta en Miskolc ... Ok jarojn mi ne vidis ilin ... miajn infanojn.

Tiuj ĉi vestoj, kiuj estas sur mi, ne estas miaj — mi ricevis ilin prunte de miaj Kamaradoj. Mi devas tiujn ĉi vestojn resendi, ĉar ili ankaŭ ne havas aliajn vestojn. Mi petegas, donu iajn vestaĵojn, eble surtuton ankaŭ, ĉar mi sentas tre fortan malvarmon. — Kortuŝite, mi rigardis lin, kiu spite la printempa sunradio frostotremas. Ĉiuminute mi kredis, ke li ĉi tie mortos. Sendube tiun ĉi homon pereigis la aero de la okjara karcera vivado. Tiun ĉi homon atrofiis la karceraero, kaj longaj, turmentaj jaroj mortigadis, mortigis lin. Ankoraŭ tiom da vivo ĝi lasis al li, ke li povu plori sian suferplendon. Mi pensis pri tio, kiom da tiel malĝojaj suferantoj estis kaj estos en la karcero, ne nur en Hungario, sed en la tutmondo ...

Kun kelkaj parti-sekretarioj mi tuj priparolis la aferon. Mi diris al li, ke oni donas al li sufiĉe grandan monhelpon kaj ni aĉetos al li vestojn. Post kiam li zorgeme metis la monon en sian poŝon, mi iris kun li aĉeti vestojn. Survoje li haltigis min. — Kion vi opinias, Kamarado: se mi tiel aspektas... ĉu post kelkaj semajnoj en libera aero kaj se mi bone nutros min, mi povos esti tiel sana, ke mi povu labori por mia familio? Mi kontentigis lin, jesante. Ni eniris kune en vestvendejon. Li elektis veston. Dume li dufoje svenis kaj mi devis lin konduki al la necesejo, ĉar li havis pulmosangfluon. Mi volis voki kuraciston, sed li protestis. Ĉiumaniere li klopodis esti forta, ĉar li diris: mian familion mi volas plej antaŭe vidi. Ni estis pretaj kun la aĉeto. Ni iris ekstere, kiam li diris, aĉeti ankoraŭ surtuton. — Mi frostotremas, terure mi sentas malvarmon, li diris. Li ricevis la surtuton. Poste ni eniris en restoracion, mi mendis viandosupon. Li ne povis gustumi — li eĉ ne bezonis nutraĵojn. Mi akompanis lin al la Okcidenta stacidomo kaj helpis lin ĉe la vagonaro. Antaŭ ol disiĝi, mi petis lin skribi. — Skribu, kiel vi alvenis, kiel vi trovis vian familion ktp. De tiu tempo mi ne vidis lin. Li ne skribis, eĉ ne donis sciigon.

Post kelkaj tagoj al mi venis vizitanto, kiu estis parenco de Johano Fónyi. — Mia parenco Fónyi min serĉis plej antaŭe. De mi li aŭdis la malgajan sciigon, ke lia edzino, dum li estis en la karcero, mortis. Ni volis indulgi lin en la karcero, tial ni ne sciigis lin. Liaj ses infanoj estas ĉe vilaĝano, kiu bonkore akceptis ilin . . . Kaj kio okazis kun via parenco? Eble vi metis lin en hospitalon. — Ne . . . Kiam li alvenis, ni tuj enlitigis lin. Li ne povis saniĝi, eĉ ne vidis siajn infanojn. Post kvar tagoj li mortis . . . Mi entombigis lin kaj lia lasta deziro estis, ke mi sciigu la partion kaj miavoĉe denove danku por la subteno.

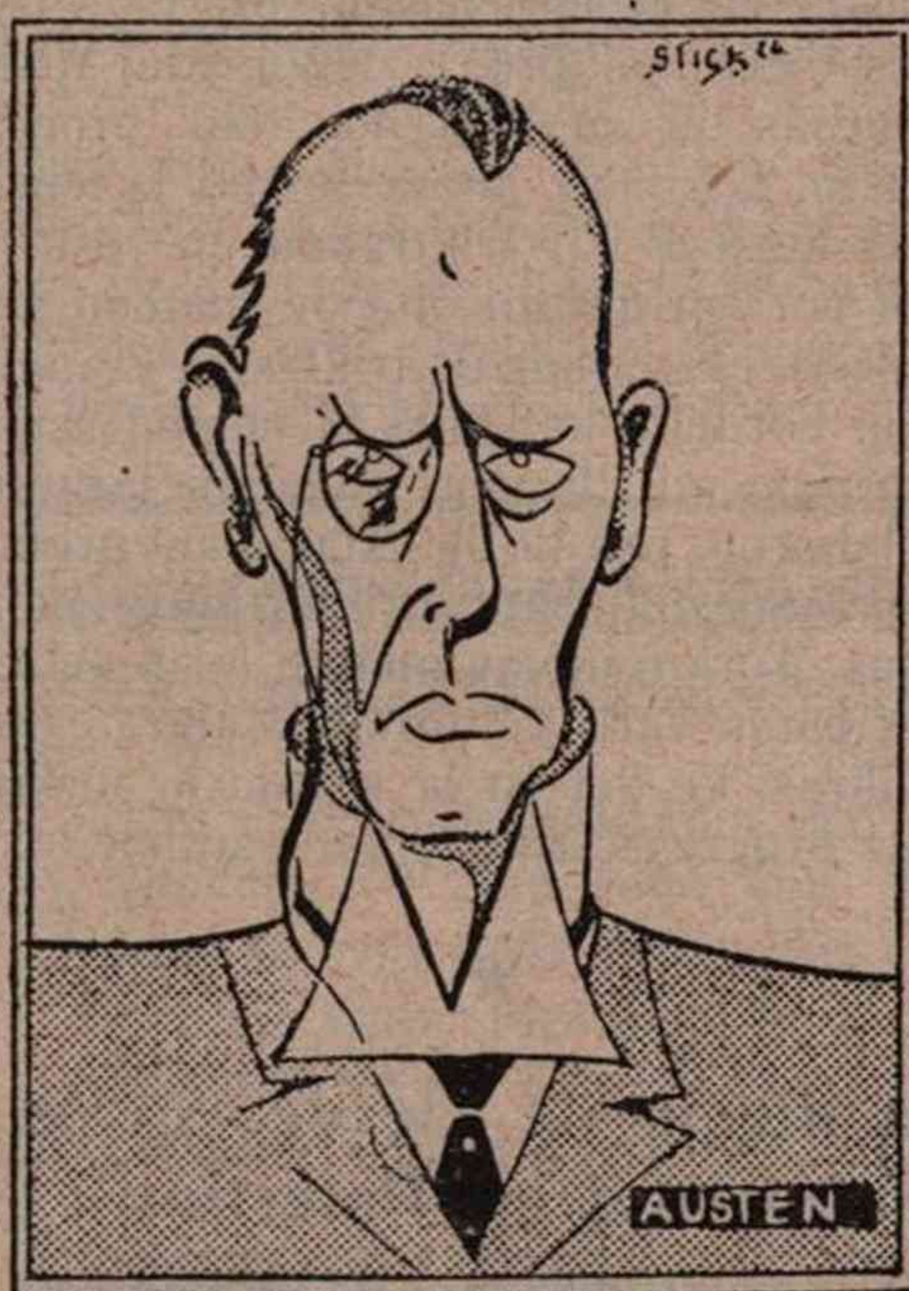
Ĝis tiam daŭris la historio de Johano Fónyi. Ne estas li la lasta, kiu povis vidi la burĝan juĝdecidon kaj kiu tiel tragedie finis sian sorton.

El la hungaria "Popolvoĉo" tradukis *"Kiu esperas pli bonan estonton".*

Kiel mono sonoras

Diversmaniere sonoras mono. Vi estu pli atentemaj kaj vi ekaŭdas, kiel diversmaniere sonoras la mono. Diversa sono en diversaj manoj.

Mi memoras butikiston. Li lerte povis elĵetadi supren arĝentan duonrublon kaj ĝi, bele ekfluginte, faladis sur la tablon kaj sonoris per maldika disŝutema sono.

Austen Chamberlain

En ĉi sono mi aŭdis memkontentan ridaĉon de la butikisto mem. Mi malamegis ĉi sonon.

En la butikon alvenadis laboruloj. Ili malplenigadis siajn poŝojn kaj peze faligadis siajn monerojn, kaj ili ne sonoris — ili penige batis, kvazaŭ eldirante iun malakran doloron.

Jes, mono sonoras diversmaniere.

Antaŭ nelonge estis jubileo de la gazeto "Pravda". "Pravda'n" kreis laboristoj per siaj moneroj. Kiel ĉi moneroj sonoris? Ilia sonoro estis malagrablega por caraj korteguloj. "Pravda'n" oni konfiskis, ĝin oni monpunis, sed kiel respondo estis nova sono de la proletaj moneroj. La moneroj sonoris per estonta revolucio . . .

Ĉu vi memoras kiel sonoris la unua Soveta arĝenta rublo? Kies koro ne ekridis pro tiu ĝojiga ĉionvenkanta sonoro? Por mi estas bone memorata interesa bildo. Estis regiona kunveno de kamparanoj. Prezidanto parolas pri monreformo, pri Soveta arĝento. Ne ĉiuj al li kredas. Prezidanto ne eltenas, prenas el la poŝo plenmanon da novaj arĝentaj moneroj kaj, per ili brilante, ĵetis ilin sur la tablon. La arĝento eksonoris per la sorĉiga triumfanta rido kaj la ĉeestantaro kvazaŭ ekheliĝis. Ĉiuj volis palpi la novan monon. Oni estis devigataj aranĝi vicon. Ĉiuj el la kamparanoj alvenadis, faradis el la moneroj monteton kaj per klako ĝin disŝutadis. Kaj, disŝutiĝante, la arĝento ridegis. Kaj la salono, plenplena da kamparanoj, kvazaŭ ripetadis:

— U—uĥ, —ĥ, ili sonoras, diabletoj . . .

La sonoro de la Soveta arĝento ne donis trankvilecon al sinjoroj Chamberlain'oj. Kiam eksonoris la mono, kiun Soveta Laboristaro kolektis por la Anglaj karbministoj, ĉe Chamberlain ekdoloris la oreloj. Kiel malamega estis por Chamberlain ĉi sonoro.

Nun komsomolanoj prenis sur si la taskon kolekti internacian kvinon da kopekoj.

Per larĝa ondo nun iras la kompanio helpe al Komsomolanoj de Ĉinio. Tiu-ĉi ondo ekkaptis komsomolajn ĉelojn, senpartian junularon, ĝi disfluiĝis laŭ lernejoj. Kaj kia belega sonoro ekaŭdiĝis en ĉiuj anguletoj de Sovetio — ĉi estas sono de komsomolaj kvinkopekaj moneroj. Kiom da nova vigleco ekaperos ĉe Komsomolanoj de Ĉinio, kiam ili ekaŭdos ĉi sonoron. Streĉiĝos iliaj muskoloj, ekboliĝos la sango per la amo al la tutmonda revolucia junularo kaj per la ardo lukti ĝisfine.

Ah, kiel bone sonoras Soveta mono. Ĉu ne vere, sinjoro Chamberlain?

Jegorjevsk, redakcio de la gazeto "Krasnij puti" (Ruĝa vojo).

Iv. Ĥmelnoj.

Noto: *Tiun ĉi artikolon K-do Ĥmelnoj verkis speciale por "S-ulo" por ekscii, ĉu vere esperantistoj povas presigi artikolojn en eksterlandaj gazetoj. Car poste li komencos presigi niajn peresperantajn artikolojn, estas grave por vi, vidi lian artikolon presita.* *P. Kirjuŝin.*

Tago el la vivo de senlaborulo

Ĉu senlaborulo ankaŭ povas raporti pri sia laborado? Nu, se li estas laborista esperantisto, certe. — Mia profesio estas (aŭ pli bone estis) metallaboristo, depost mia 14-a jaro. La malbenita milito *unue* senlaborigis min. Due mi fariĝis senlabora, ĉar — mi tro ofte diris la veron! Jes, Gek-doj, vi scias bone, ke kapitalistoj ne volonte aŭskultas, se

Bruno Siegert (1851).

iu parolas pri ĉi tiu aĵo. Mi de kvar jaroj, preskaŭ, estas sen laboro, ĉar la entreprenistoj en nia urbo kaj ĉirkaŭaĵo ne *volas* permesi mian restadon en siaj laborejoj. Mi estis maldungita pro "politiko dum laborado!" Pro tio preskaŭ ĉiutage mi nun laboras tiamaniere: Je la 6-a ellitiĝo ktp. Je la 8-a irado al "Labor-Oficejo", por anonci: jen, mi vivas ankoraŭ! Poste mi iome promenadas tra urbaj promenejoj, ofte sola, iufoje kun miaj infanoj. De la 9-a ĝis la 12-a mi hejme legas, skribas, tradukas aŭ studadas gazetojn, librojn kaj broŝurojn en germana aŭ esperanta lingvoj. Je la 12-a mi "tagmanĝas" kun miaj familianoj. Poste mi iome estas patro kaj edzo inter miaj familianoj. De la 14-a ĝis la 17-a mi denove laboras, kiel antaŭtagmeze. Je la 17-a alvenas poŝtisto, alportante poŝtaĵojn. *Nun* mi estas en Esperanto-Lando dum unu horo! Tiu ĉi horo estas plezuro aparta por mi, ĉar dum ĉi tiu tempo mi sciiĝas pri multe da novaĵoj el eksterlando. — Je la 18-a: vespermanĝo. Poste mi ofte foriras en esperanto-kurson aŭ pliperfektiĝ-lecionon de nia Esperanto-Grupo. Je la 23-a mi venas hejmen kaj enlitiĝas. Ofte ankaŭ publika aŭ por laborista kunvenoj postulas mian tempon. — Dimanĉe mia familio ekskursas en ĉirkaŭaĵon de nia urbo. Do, la "granda subteno" por senlaborulo (el urbkaso!) ne permesas grandan elspezon por plezuro! Pro tio mi ne plu skribos pri ĉi tiu punkto. Mian edzinon mi ne forgesu! Ŝi helpas porti mian sorton, kiel bona Kamaradino. Ankaŭ ŝi helpas akceli esperanton. Estas eble, ke tago el mia nuntempa vivado ne estas tre interesa por vi, Gek-doj. Do, eble alia senlaborulo raportos pli interese. Mi ĝojus pri tia raporto.

Bruno Siegert, gvidanto de Esperanto-Informejo, Schweidnitz, Germanio.

Semajno el la vivo de sovetia terkulturisto

Tago komenciĝas. Min vekas kriado de kokoj, kiu flugas trans tuta vilaĝo. Mi vidas kiel en fendoj de grenejo, kie staras mia lito, penetras helaj sunradioj. Ankoraŭ estas frue. Min denove kaptis dormo kaj subite mia konscio akceptas ian laŭtegan krakadon kaj zumadon, ĝi tuj forpelas mian lastan dormemon kaj fine mi komprenas, ke ĉi tie oni preparas traktoron[1]) por plugi kampon. Mi ellitiĝis, estas la sesa horo matene. Min lavinte, mi iras ĝardenon. Laŭ vilaĝa strato laŭte bruante preterpasas traktoro kun plugilo sin direktanta al kamparo. En la ĝardeno estas malvarmeta, pura aero, sur foliaro de fruktarboj, tomatoj, tabako, pipro ktp. briletas sunradie gutoj de roso. Ĉirkaŭ du horoj mi laboras en la ĝardeno kaj dume vidas kiel mia fratino pelas bovinojn al brutaro. Bovinaro muĝante direktiĝas sub la gvido de paŝtisto al herbejo. Fine patrino min vokas matenmanĝi. Post matenmanĝo kaj tetrinkado, en kiu partoprenis tuta nia familio el 8 personoj,

V. Pisarev (6279) 20-aĝa.

mi iras al mia skribtablo kaj min okupas pri librotenado, kiun komisiis al mi nia vilaĝa "Traktora kompanio". Post dutri horoj mi aranĝas esperantan lecionon por la fratino kaj ŝiaj du amikinoj. Ĉi lecionojn ni aranĝas trifoje dum semajno. Kelke da horoj restintaj ĝis tagmanĝo mi denove uzas por laboroj en nia mastrumo. Kun mia patro, geonkloj kaj fratino mi zorgas pri terpomkampo, ĝardeno, legomĝardeno ktp. Proksimume je la unua horo posttagmeze estas tagmanĝo. Postsekvas unu horo de ripozo kaj denove komenciĝas diversa terkulturista laboro ĝis la vespero, interrompata je la kvina per teotrinkado. Vespere je la naŭa estas vespermanĝo kaj poste dormo.

Dimanĉe ĉiuj ripozas. Junularo vilaĝa promenas en arbaro, herbejo, aranĝas ludojn, vizitas popoldomon en najbara vilaĝo por rigardi spektaklon aŭ aŭskulti radioricevilon. Se dum semajno mankis tempo, dimanĉe kunsidas Vilaĝsoveto, komsomolĉelo ktp. Aŭtune estas malfacila rikoltado. Vintro estas pli trankvila tempo por vilaĝanoj. Frue ellitiĝante mi iras nutri kaj prizorgi la brutojn. Poste, je la oka sekvas matenmanĝo, legado de libroj, ĵurnaloj, riparo de iloj mastrumaj. Vespere mi iras en lernejon por partopreni en la laboro de "Ruĝa anguleto" — klubejo vilaĝa, kie funkcias vintre rondetoj: esperanta, ĵurnalista, mastrumvilaĝa ktp., kie ekzistas biblioteko.

V. Pisarev (6279), Vilaĝo Urunok (Dolgoje).

[1]) Benzina memmoviĝanta maŝino por plugado.

EL GERMANIO

Eksiĝoj ĉe eklezio

Malgraŭ la laborego de pastroj katolikaj kaj evangeliaj, la aro de eksiĝintoj kreskadas. "La proletaj liberpensuloj estas nia plej grava malamiko!" Tiun frazon oni ofte aŭdas inter anoj de eklezio. Eĉ oficialaj statistikoj raportas nur la eksiĝojn ĝis la jaro 1923, ĉar en 1924—1927 la aro de "sendiuloj" pligrandiĝis senfine! La "Eklezia raportlibro por germana katolikaro", eldonita somere 1925, raportas, ke la statistiko ne estas senerara. Ĉiuj idoj de la eksiĝintoj ne estas enkalkulataj en la raporto! Jen, legu:

en 1919:	33 842	"forlasis nin"
1920:	44 704	
1921:	40 447	
1922:	24 500	
1923:	18 074	
entute:	161 567	personoj

Oni devas aldoni ankoraŭ la nombrojn el la urbegoj Hamburg kaj Bremen. Ili ne ekzistas en ĉi tiu statistiko. La verkisto de la libro prikalkulas jene: de 1908—1918 okazis 130 000 eksiĝoj; de 1919—1923 eĉ 1 017 000! Do, sume 1 147 000 "ŝafidoj" forkuris el evangelia eklezio. — Nun, ni kalkulu ambaŭ nombrojn: 161 567 kaj 1 147 000 eksiĝoj, de 1908—1923; jen 1,3 milionoj! Aldonu ankoraŭ la duoblan sumon de "sendiulaj infanoj". Poste preskaŭ triobla sumo estiĝas!

La "Jarlibro de ev. eklezio" raportas jenan interesan fakton: en 1914 estis 4263 personoj, studantaj teologion; en 1924—1925 nur 1835! SAT-anoj! Ankaŭ vi ne forgesu: Nia malamiko estas la eklezio! Ĉar ĝi ŝmiraĵon metas ĉirkaŭ la cerboj de *niaj* idoj, por ke la kapitalisto

havu bonan, pian servistaron! Pro tio, eksiĝontoj en ĉiuj eklezioj, forlasu la pastraron! Liberigu vian menson kaj estu liberaj homoj inter liberaj homoj!

(Laŭ *"Arb.-Ztg.", Breslau.) (1851.)*

* * *

Sana stato de la germana popolo

Antaŭ nelonge la germanaj parlamentanoj ricevis registaran dokumenton pri la sanaj rilatoj en Germanio en 1925. Ĝi tute ne enhavas ĝojigajn sciigojn, kvankam en la citita jaro ne regis tiel ega senlaboreco, kiel en 1926!

La nombro de la naskiĝoj estis 15,6 promiloj de la loĝantaro (1924: 16,3). Pri la morteco de la suĉinfanoj la dokumento diras, ke ĝi iom plimalaltiĝis, sed tamen pli multnombre okazis ol en aliaj eŭropaj landoj. Granda estas ankaŭ la nombro de la virinoj, kiuj malsaniĝas je siaj seksorganoj kaj akuŝfebro. En la priraportita jaro mortis 7000 virinoj de tiuj malsanoj, kio estas — laŭ la statistiko — la kaŭzo de artefaritaj abortoj. La lasta ja certe estas la sekvo de ekonomia mizero kaj krom tio ankaŭ la plivastigata virina laboro en fabrikoj kulpas.

La loĝeja mizero daŭras kaj eĉ pliakriĝas en kelkaj regionoj, tiel plue subfosante la popolan sanecon. La nombro de la tuberkulozuloj entute iom plimalaltiĝis, sed en kelkaj regionoj, ekz. en Bavario, plialtiĝis. (En 1926 ĝi certe tre altiĝis.) La infekteblaj seksmalsanoj laŭdire iom plimalmultnombriĝis, ĉefe ĉe la viroj. Sed aliflanke ĉi teruraj malsanoj ekkaptas nuntempe ofte infanojn (pro la loĝeja mizero). Plialtiĝis la nombro de la spiritaj kaj psikaj malsanuloj, sekvo de la plialtigata uzado de alkoholaĵoj. Ekonomia mizero kaj longa labortago ja multajn laboristojn pelas al la sola konsolo, la alkoholo. Ne mirinde do, ke la nombro de la sinmortigoj ege pligrandiĝis, ĉefe en la industria lando Saksio.

Plej malbona estas la saneco inter la infanaro. Kaŭze de nesufiĉa nutrado la laboristaj infanoj grandnombre suferas je rakito kaj skrofoloj. (En laboristaj kvartaloj ĝis 30 procentoj de la infanoj havas tiujn malsanojn.) Ankaŭ la lernejaj kuracistoj konstatis ĝeneralan malfortecon de la infanoj.

La registara dokumento resume diras, ke ekzistas sufiĉe da bonaj nutraĵoj kaj alvokas la "kompetentulojn", zorgi por pli bonaj ekonomiaj cirkonstancoj, por ke denove pliboniĝu la saneco de la malriĉa popolo. La Proletaro scias, ke ne la bonvolo de la "kompetentuloj", sed nur la unuigita potenco de la Laboristaro alportos bonstaton kaj sanon al ĉiuj! *Chemnitz-ano (3018).*

Reboniga Agrikultura Kolonio por malliberuloj apud Kurgan (Uralo).

Proksimume 27 km. de Kurgan troviĝas reboniga kolonio (granda eksburĝa bieno) en kiu vivas kaj laboras nun kamparanoj-krimuloj, kondamnitaj je malliberejo pro diversaj krimoj. Ĉefa tasko de la kolonio estas instruadi la malliberulojn-kamparanojn: kiel pli bone kaj profite ili povas aranĝi siajn kamparanmastrumojn. Ĉiuj kondamnitoj volonte laboras kaj studas. Nun en la reboniga kolonio laboras proksimume 150 malliberuloj. Sub la gvido de agronomo ili kulturas teron kaj laboras en negranda ĝardeno. Dum la nuna jaro en la kolonio estas kulturitaj por semaĵo 4941 hektarojn. Estas semitaj: tritiko, sekalo, aveno kaj aliaj gramenacoj. Por ĉiuspeca agrikultura laboro la kolonio havas tri traktorojn kaj 50 ĉevalojn. En la kolonio estas ankaŭ propra klubo. Neniaj incidentoj okazis ĝis nun ĉe la loĝantaro de la kolonio, malgraŭ ke inter la krimuloj estas mortigistoj, ŝtelistoj ktp. En eŭropaj „kulturaj" landoj malliberuloj kutime suferas severajn turmentojn, ne parolante pri politikaj malliberuloj, kiujn ili tie eĉ ofte esplorturmentas. Tute male en Sovetio. La vivo de la kondamnitoj en la supre-priskribita reboniga kolonio montras klare la diferencon. Ĉi tie oni tute ne punas malliberulojn, sed rebonigas, kutimigante ilin al konstanta laboro. Rezulte la plimulto da krimuloj, fininte sian pun-templimon, revenas hejmen jam kiel homoj ne danĝeraj, sed utilaj por la socio.

El ĵurn. "Krasnij Kurgan" esperantigis *Zirjanov (3930).*

Sovetlandanoj!
Se vi petas respondon de la Administracio de SAT uzu la laste eldonitajn oficialajn poŝtkartojn de via ŝtato kun respondo.

Moralo kaj Socialismo

de *B. Miĥaleviĉ*

Ekde la 14-a majo — de la unua konversacio kun marŝalo Pilsudski tuj post la kapitulaco de belvedero (palaco, kie loĝas la prezidanto de pola respubliko: trad.) oni komencis ĉe ni en Polio "moraligi". La antaŭaj registaroj estis "morale" pereigitaj, la pola ŝtato estas morale falinta, oni devas stariĝi kontraŭ nova "morala" vivo, la "armita marŝo" estis "morala revolucio". La vorto moralo ne foriĝas de la lipoj de la iniciatintoj de la renverso, per moralaj argumentoj oni klarigis la kaŭzojn de la maj-okazintaĵoj kaj oni volis likvidi ilin per morala programo.

Ni, socialistoj, parolas tre malmulte pri moralo, malofte ni uzas en politiko etikajn nomojn. Sed ne pro tio, ĉar ni, Marksistoj facilestimas moralon kaj etikon, ne pro tio ĉar ni estas "amoralaj", ne adaptas etikajn motivojn. Male. Ni konsideras nian idealon pri Socialista Socio kiel la plejeĝan moralan leĝon de nia tempo, la homara solidareco kiel la plejaltan etikan principon. Kaj jen pro tio ni havas tian indignvolon al vortoj pri moralo, al abstraktaj etikaj principoj.

Ĉar moralo, etiko, bono kaj malbono, honesteco kaj malhonesteco, — ĉio ĉi estas ne memstaraj eternaj por ĉiuj homoj kaj por ĉiuj tempoj utiligeblaj leĝoj. Ili estas devenigitaj kaj difinitaj per la ekonomiaj cirkonstancoj en kiuj la homaro vivas, per la sociaj rilatoj, kiuj estas enfiksitaj inter la klasoj.

En socialista socio, ekzemple, la plej alta leĝo de la hodiaŭa mondo "ne ŝtelu!" fariĝos simpla sensencaĵo, ĉar malaperos la sociaj kaŭzoj, devigantaj iun forpreni de aliu lian havaĵon.

Kontraŭe, iĝas en la nuna mondo de privat-proprajo kaj kapitalistaj profitegoj ĉiuj "moralaj leĝoj", kiuj sonas tiel akre kaj klare, malplenaj vortoj, paperaj leĝoj, kiujn ĉiuj havas sur la lipoj, sed uzas ilin malofte praktike.

Certe ŝtelas ne ĉiuj en estanta mondo naztuketojn (ne profitas!) kaj ne mortigas siajn parencojn (ja ekzistas malliberejoj!), sed oni devas esti politika suĉinfano, aŭ lerta hipokritulo por paroli serioze pri tio, ke en la nuna mondo oni asertas ĉiujn ŝtelaĵojn kaj rabaĵojn kiel krimojn.

Vere, la perceptoj pri ŝtelo kaj rabo kunprogresis kun la progreso de la kapitalista ŝtato. Ili estas skulptitaj kaj polurītaj, sed esence, efektive ne estas forigitaj de la publika vivo de la hodiaŭa mondo.

Kaj pravaj estas la advokatoj de la antaŭa "leĝa" registaro de Ĥjena-Piast (la plej reakcia konservativa partio en pola sejmo, kiu konsistigis la registaron de Vitos renversita de marŝalo Pilsudski dum la maj-ribelo. *Trad.),* kiam ili skribas, ke en ĉiuj regionoj de Usono ĝis la plej malgranda ŝtateto en Eŭropo estas la moralo tre difektata en la ŝtatvivo.

Oni ŝtelas, koruptas, rabas civitanojn. Ĉar la fundo de la kapitalista ŝtato sinapogas sur egoismo, privat-interesoj, por ebligi al si grandparte elsuĉi pli kaj pli multe de la melkata ŝtat-bovino.

Unuj faras tion cinike, malnoble, malkaŝe, aliuj lerte, kaŝe, noble. Unuj kaptas tion por si mem, por la propra familio. Aliuj por la tuta klaso, por la kapitalistoj ĝenerale, por la granda familio de ĉiuj sataj kaj riĉaj.

Ĉu ne scias ĉiuj novaj modernaj moral-predikantoj, ke en la okuloj de laboristoj estas "senmorale", kiam oni forprenas de ili la lastajn pesojn, restigintaj de la malfacilega laborado kaj per tio oni "faciligas" la kapitalistojn kaj bien-posedantojn, ke ili povu elspezaĉi plie milojn por siaj "leĝaj" edzinoj kaj fi-amatinoj, diboĉi en drinkejojn kaj forkartludi milojn.

Aŭ ree, ke ĉiuj magnatoj kaj kapitalistoj, konservativuloj, liberaloj, dom-

Stato de l' fervojistoj en la distrikto Kassel

La fino de l' mondmilito kaj la per Daveskontrakta provo, kiu intencas solvi la demandon pri la kompenso de l' mondmilito, ege influis la ekonomian, socian kaj leĝan pozicion de l' germana Laboristaro fervojista. Ĝis 1924 estis la germanaj fervojoj sub ŝtata administrado. Sekve de la efektiviĝo de la Daveskontrakto tio estis aliigata laŭ "germana regna leĝo", en "privata akcia entrepreno". Ties akcia kapitalo konsistas el 15 miliardoj germ. markoj, nome 13 miliardaj akcioj el unua eldono kaj 2 miliardoj privilegiitaj akcioj. La akcioj de l' unua eldono troviĝas en regna posedo germana. Krom tio la fervojoj estas ŝarĝataj kun 11 miliardoj da fervojaj obligacioj, kiuj estas disponataj al la kreditantaro (Entente) de Germanio. La rentigo kaj amortizo de ĉi kredito estas regulita laŭ plano, kiu celas ke ĉi kredito estu amortizota ĝis 1964. Komence de 1925 estos pagenda 1 miliardo ĉiujare. Tio estas po kapo de Laboristaro fervojista 1400 mk.[1]), sumego, kiam oni pripensas, ke la meza jarsalajro de fervojista laboristo estas 1600 mk. La regnaj fervojoj do fariĝis gravega objekto de l' reparacio. Ili estas ŝarĝitaj per 26 miliardoj, dume la ceteraj industrioj tutaj nur per 5 miliardoj. Unua instanco de l' fervoja regna entrepreno estas la administra konsilantaro, kiu estas okupata per reprezentantoj posedantoj kaj manufakturistoj opinias senmorale, kiam la laboristoj volas havigi al si pli por sia laboro?

[1]) 1 mk germ. = 0,24 Dol.

Tio estas la ĉefaĵo. En la nuna tempo de akuta klas-batalo, kiu iras maldolĉege en la tuta mondo estas neniu moralo, neniu konkreta etika principo, por ĉiuj utila. Estas moralo de riĉuloj kaj satuloj, moralo de kapitalo kaj laboro.

Kaj pro tio oni ne povas operacii en soci-politikaj demandoj per ĝenerala "moralo" per abstrakta "honesteco". Oni devas klare diri: pri kia "moralo" estas parolate, ĉu pri la moralo de kapitalo, kiu rabas kaj manĝegas kiel vulpo kaj kaŝiĝas dumfare en ŝaffelo, ĉu pri la moralo de laboro, kiu konsideras privat-propraĵon kiel ŝtelaĵon, kiu predikas solidarecon inter ĉiuj laborantoj kaj batalon kontraŭ parazitoj.

Kaj ĉar ankoraŭ estas neniu firma percepto pri moralo (kaj malestos dum la homaro estos dividata en kontraŭaj klasoj) ni ne havas konfidon al tiuj, kiuj evitas en politiko klarajn soci-politikajn programojn kaj volas ilin ŝanĝi per "moralaj" vortoj.

Ĉar tio mem estas ankaŭ programo — programo kontraŭ la klara "moralo" de laborista klaso.

Elĵidigis *Max Špetrik (5323).*

konataj de l' germana kaj eksterlanda entrepreno.

La salajroj, laborkondiĉoj, libertempo ktp. estas regulata pere de tarifkontrakto inter sindikatoj kaj administracio. La laboristoj estas dungataj laŭ ilia speca okupo. Ekzistas 7 salajrogrupoj: 1—3 grupoj enhavas specialistojn kaj 4—7 grupoj manlaboristojn. La horsalajro por la grupo 3 (specialistoj) sumiĝas je 68 pfenigoj[1]) kaj por laboristo el salajrogrupo 6 (simplaj laboristoj) 55 pfenigoj. Laŭ kontrakto okupataj laboristoj, precipe tiuj en la metiejoj, pligajnas proksimume 20 procentojn. Samtempe estas pagataj familiaj aldonoj, por la edzino kaj ĉiu infano 27 pfenigoj potage. La tutsalajro de specialisto en grupo 3 kun edzino kaj infano sumiĝas je 45 mk. posemajne, de nespecialisto kun edzino kaj 1 infano 36 mk. posemajne. La cetero estas kotizoj socialasekuraj kaj salajroimposto. Por havigi skalon de l' salajra aĉetpovo, ĉi sekvas la prezoj de kelkaj vivrimedoj gravaj. Po kilogramo da:

lardo	2.80	mk.
butero	4.—	„
pano (sekala)	0.42	„
terpomoj	0.10	„
porkaĵo	3.—	„
bovaĵo	2.80	„
paro da ŝuoj	18.—	„
litro da lakto	0.28	„
1 ovo	0.12	„
loĝejo (duĉambra) pomonate	30.—	mk.

La suprenomitaj salajroj valoras por la urbo Kassel. Ekster tio estas la regna teritorio koncerne la salajran altecon dividita en 3 ekonomiodistriktoj kaj ĉi lastaj refoje en 5 lokaj kategorioj (klasoj). Do estas la salajroj de fervojistoj tro diferencaj. La administracio kredas per la sistemo de l' salajrodiferencoj malfortigi la solidarecon interne de l' tuta fervojistaro.

La ceteraj difinoj materiaj de l' tarifkontrakto rilatas la garantion de libertempa permeso sen interrompo de salajropago, pago por festotagoj kaj pagogarantion dum labora preterlaso, kiun kaŭzas ordigo de personaj aferoj gravaj. La nombro de laborjaroj reguligas la libertempon. Estas kalkulataj minimume 3 kaj maksimume 18 tagoj da libertempo. Sep el la dumsemajnaj festotagoj jare estas pagataj. Kiel gravaj aferoj personaj, por kiuj dum laborpreterlaso la salajro estas garantiata, valoras ekzemple: enterigo de geedzoj, de gepatroj aŭ infanoj kaj doktora kuracado de la laboristo dum la labortempo.

[1]) 1 Dol. = 420 pfenigoj.

La labortempo estas 9 horoj tage, ekskluzive la paŭzoj. Ni seninterrompe laboras de la 7-a h. antaŭtagmeze, ĝis la 16,45-a posttagmeze. Granda parto de la Laboristaro, kiu funkciadas en ceteraj servejoj, okupiĝas kaŭze de l' labortempleĝo ĝis 12 horoj dum diversaj tagoj de l' semajno. Al la lasta kategorio ankaŭ mi mem apartenas.

Samkiel la ceteraj laboristoj germanaj, ni fervojistoj estas asekurataj kontraŭ malsano, akcidento, invalideco kaj senlaboreco.

La malsano - asekuro estas regulata per regna leĝo. La kotizoj estas starigataj po ²/₃ de la laboristo kaj po ¹/₃ de l' entreprenanto. La laborista parto sumiĝas proksimume je 2.10 mk. posemajne. La asekurejoj efikas por la membro (asekurato) kaj familianoj: liberan kuracadon, senkostan prizorgon de medikamentoj kaj aliaj kuraciloj, hospitalkuracadon ĝis la 26-semajna daŭro kaj naskiĝa helpo. Krom tio subteno de l' duona salajro por la asekurita membro dum malsanoj kies sekvoj estas senlaboro.

La kotizoj de "asekuro kontraŭ akcidentoj" same regulitaj per la regna leĝo stariĝas sole de l' entreprenisto. Se laboristo per metieja akcidento salajre malprofitas, tiam li ricevos dum la periodo renton respondeblan, konforme kun sia laborpovo. Procente la labormalutilo estas regulata per kuracisto konfideman kaj laŭ tio fiksata. Se laboristo mortiĝe akcidentas, la familianoj ricevas renton, por vidvino ¹/₅ de l' akcidentula salajro, krom tio same ¹/₅ po infano.

La sumojn de invalidoasekuro poduone donas la laboristo kaj la entreprenisto. La laborista parto sumiĝas posemajne 0.70 mk. Tiu, sekve de maljuneco, malsano aŭ iu ajn kripIaĵo, ne plu estas kapabla akiri ¹/₃ de l' sana laborista salajro, invalidiĝas. Denove atestas konfidema kuracisto, ĉu iu estas invalida. La invalidrento sumiĝas proksimume je 33 mk. pomonate kaj po infano ĝis la 15. vivjaro alpagon de 7.50 mk. Se mortas asekurato, tiam liaj infanoj ĝis la 15. vivjaro ricevas orforenton. Porvidvina rento nur estas garantiata, se ŝi mem invalidiĝis.

Krom ĉi leĝaj aranĝoj, ankoraŭ por la fervojistoj ekzistas asekuroj privataj je aldono de subvencio kaj invalidrento. La kotizaĵasekuron je aldono de subteno sole la laboristoj mem alportas, sed la kostojn de l' aldonrento al invalidrento po ²/₃ la fervoja administracio. Nek la malsansubteno, nek la invalidrento devas superi la iaman salajron.

Jen kelkaj punktoj gravaj pri la ekonomia kaj socia pozicio de l' germanaj fervojlaboristoj. Ankoraŭ restas multe da klarigoj, sed nin okupas precipe la aspiroj raciaj kaj la sur teknika progreso restantaj ŝanĝoj en la laborproceso. *SAT-ano 265.*

PETROLMILITO

Luktado de oleokarteloj por la albanaj olefontoj. La vera kaŭzo de la *albana konflikto.*

Kiu ne konas la cirkonstancojn, tiu rajte povas demandi, kio faris la malgrandan Albanion subite tiel grava punkto, ĉirkaŭ kiu nun jam de monatoj oni mobilizas la grandpotencojn kaj kies itala okupado aŭ neokupado kaŭzas tiom da zorgoj por la jugoslava registaro.

La respondo estas tre mallonga:

la albaniaj petrolfontoj.

Ĉirkaŭ tiuj fontoj nome daŭras la batalado, la luktado ne sole inter Jugoslavio kaj Italio. Tiuj ĉi ŝtatoj estas efektive nur la pioniroj de la grandpotencoj, kiuj jam delonge konkuras por la olefontoj de Albanio kaj ili ĵaluze rigardas la provojn de l' unu aŭ de l' alia por la akiro de la fontoj.

Albanio sur la landkarto de la Balkana duoninsulo eĉ nun aspektas tiel, kvazaŭ krom nuda monto kaj aĉa tero apenaŭ estus io tie. Kun sia 30 000 km-a teritorio ĝi havas sume 60 000 loĝantojn. Nur dum la milito oni rimarkis, ke la griza albana tero kaŝas en si grandegan trezoron. Pro la multa pluvo kaj granda varmo tie la tero dufoje produktas kaj la kampmastro

dufoje rikoltas.

De tritiko, maizo, sekalo, aveno tre signifa eksporto estas atingebla per konforma kulturado, kaj ĝiaj unuarangaj kotonkampoj kaŝas en si grandegan trezoron. Pli ol 1 000 000 da ĝiaj olearboj produktas jare 1000 tunojn da oleberoj, kiujn hodiaŭ la italaj fabrikistoj tre bone utiligas. Tre riĉaj estas ankaŭ ĝiaj arbaroj. Je ĝia tabakmonopolo jam la angloj metis siajn manojn. Kvankam industrion ne havas Albanio, sed ĝi havas en la Tepelen-a valo karbon kaj en la proksimo de Korica unuakvalitan ligniton. Sed ĉio ĉi estas sensignifa kompare al la ĉefa trezoro, al la plej ĉefa valoro de Albanio, al ĝiaj *petrolfontoj.*

La italoj

kiel proksimaj najbaroj plej bone konas la fonton de tiu ĉi multvalora varo. Dum la okupado de Valona ili grandkvante ekspluatis la petrolfontojn je kelkaj kilometroj de Valona, sed dum sia elmarŝo ili detruis ĉiujn establaĵojn.

La grandaj petroltrustoj de la mondmerkato rapide klopodis lokiĝi ĉirkaŭ la kaŝitaj trezoroj de l' albana tero. Ĉiu volus certigi monopolon por si. Kaj jen, viciĝas la *Anglo-Persian Oil Comp.* (Angla-Persa Oleo-Kompanio), la usona *Standard Oil Comp.*, la *Itala Ŝtatfervoja Kompanio,* fine la franca *"Crédit Général des Pétroles"* (Ĝenerala Kredito de la petroloj). La konkurantoj ne multe hezitis kaj efikigis la plej diversajn influojn por kapti almenaŭ parton el la ĉasaĵo. Ĉiu tiu petrolbatalado daŭris kvar jarojn kaj nun jam grava krudoleo-produktado estas en Albanio parte de supremenciitaj kompanioj, etendiĝantaj sur grundo de 32 000 ĝis 50 000 hektaroj.

Krudoleo-produktado de l' tutmondo dum 1925: 1610 milionoj da hektolitroj.

La plej grandan sukceson havis ĝis nun la *Anglo-Persian Oil Comp.*, kies *unu* fonto produktas tage *ne malpli ol 400 tunojn da krudoleo.* La grandkapitalo jam tre frue ekkonis la grandan signifon de la krudoleo kaj ne estas hazardo, ke *la plej grandaj entreprenoj de la tutmondo estas krudoleo-entreprenoj.* La Standard Oil Comp., mamutentrepreno de Rockfeller (Rokefeler), estas la plej granda. Jam antaŭ la milito ĝi kontrolis 91% de l' amerika petrolproduktado. Ĝia jara pura profito jam en 1905 estis 80 000 000 dolaroj. — En Eŭropo la *"Niederländische-Petroleum-Gesellschaft* (Nederlanda Petrola Societo) estas ne nur la plej granda petrolkompanio, sed dume la plej potenca entrepreno de Eŭropo. En 1890 ĝi fondiĝis kun fundamentkapitalo de 1 000 000 hol. guldenoj kaj ĝia nuna fundamentkapitalo estas ne malpli ol 600 000 000 hol. guld. Nenio estas pli natura ol tio, ke ĉi tiuj gigantaj entreprenoj prosperigas siajn grandegajn profitojn ankaŭ politike.

Komence de 1890 la amerika Standard Oil Comp. diktis ankaŭ sur la eŭropaj merkatoj. Vane eksperimentis kontraŭ ĝi la pli-malpli grandaj amerikaj produktantoj, la unua iom post iom mortkonkuris ĉiujn. El ĝia monstra enspezo facile sufiĉis, se dum monatoj, eĉ jaroj, senprofite eĉ kundeficite ĝi vendis la krudoleon, kiam temis pri neniigo de la ekaperinta konkuranto.

Sed en 1892 ĝi trovis danĝeran konkuranton:

La Nobel- kaj la Rothschild-firmoj

kuniĝis por la ekspluatado de la rusaj petrolfontoj kaj ili laŭgrade elŝovis la Standard Oil Comp.-on el Eŭropo, eĉ jam kelkloke ankaŭ ekster Eŭropo ili ekkonkuris kontraŭ ĝi. La luktado ne daŭris longtempe, ĉar en 1895, post forta batalo, interkonsentis la du grandaj krudolegrupoj kaj je la kosto de la konsumanto *faris kartelon la Standard Oil Comp. kun la unuiĝinta Nobel-Rotschild-firmo.*

Sed la ĝojon por paca ekspluatado de l' merkato, embarasis la "Deutsche Bank" (Germana Banko) en 1898, kiu *unuiĝinte kun la "Wiener Bankverein" (Viena Banksocieto) fondis la trian petrolan mondgrupon por la ekspluatado de la rumaniaj petrolfontoj.* Ĉi tiu estis la *Steaua Rumana.*

Krom tio ankoraŭ 13 tre signifajn petrolentreprenojn fondis Deutsche Bank en ĉiu plisignifa lando de l' mondo.

Dume fondiĝis la granda angla petrolsocieto: La *British Petroleum Comp.* (Brita Petrol-Kompanio) kaj ĉi tiu tre signifa interesgrupo unuiĝis kun la societo de la Deutsche Bank kaj ili fondis la *Eŭropan Petrolan Union* en Bremo, kiu nun jam kun unuiĝinta forto ekbatalis kontraŭ la Standard Oil Comp. Sed ankaŭ la konkurado de Eŭropa Petrola Unuiĝo ne daŭris longtempe kaj en *1907 fondiĝis nova granda kartelo inter la Eŭropa Petrola Unuiĝo kaj Standard Oil Comp.*

Tiu ĉi estas la plej granda kartelo, kiu iam ekzistis en la historio de l' mondekonomio.

La mondmilito por iom da tempo ŝanĝis la situacion. La rumaniaj kaj galiciaj petrolentreprenoj de l' Deutsche Bank transiĝis en la manojn de l' entento. *La Steaua Rumana fariĝis posedo de angla kapitalo.*

VIRINA FAKO

La virino en la industrio

La iniciaton al ĉi-tiu temo donis al mi interparolado en la tramo, kiun mi iam matene travivis. Mi renkontis la iaman majstron de mia edzo, kiu demandis, ĉu li havas laboron? Kiam mi respondis: Ne! li rediris al mi: Vi, virinoj estas mem kulpaj je tio, ĉar vi ja anstataŭas la virojn en la laborejoj kaj forprenas al ili la okupojn kaj la salajron. Pri ĉi-tiu frazo mi meditis kaj demandis min: Ĉu li eble pravas?

Kial laboras la virinoj? Mi opinias, ke multaj kaŭzoj ekzistas, kiuj devigas la virinon iri en fabrikejon. Sendube la mondmilito pasinta estas la plej grava el tiuj kaŭzoj, ĉar pro la foresto de la viroj, la fabriklaboro estis devo por la virinoj. Kaj poste, kiam multaj ne revenis, kion volis fari la virinoj? Ili devis labori, salajri por ne malsatmorti kun siaj idoj.

Alia speco estas la ina fraŭlo, kiu estas sola kaj memstara, kaj devas zorgi por siaj nutraĵo, loĝejo, vestaĵo ktp. (Sed mi kredas, ke tiuj inaj fraŭloj ne estas pli kapricaj ol la viroj.) Sed kial ekzistas tiom multaj fraŭloj inaj? Ankaŭ la mondmilito estas la ĉefkaŭzo, ĉar ĝi postulis kelkajn milionojn da mortintoj sen la kripluloj. Ĉi-tiu ege malfavora fakto por la edziniĝ-kapablaj fraŭlinoj devigas ilin labori, ĉiam labori, por mem akiri la vivbezonaĵojn.

Kaj trie, ĉi-tiu estas certe la plej grava kaŭzo, la maldolĉa, frukto de la milito, ĉar sekvo de ĝi: la salajro de la laboristoj estas tro malsufiĉa eĉ por plenumi la necesajn vivkostojn de familio. Tial la edzino vole-nevole devas perlabori por forigi la diferencon inter en- kaj elspezoj. Virino, kiu vere al la viro volas esti Kamaradino, tion faras sen postulo flanke de la edzo, ĉar la ekonomia mizero kaj la konstanta krizo kondiĉas ĉi-tiun kunlaboradon. La edzo sola nuntempe ne havas la eblecon nutri sian familion hominde.

Ankaŭ jam en pasinta pactempo antaŭmilita ĉi-tiu mizero puŝis multajn virinojn, eĉ infanojn en fabrikejojn; Mi nur atentigas vin je la Erzgebirg'a ludil- kaj je la Vogtlanda punt-industrioj, kiuj estis mondkonataj pro mallaŭdataj ekspluatrimedoj kaj veraj malsatsalajroj.

Kaj nun staras la demando: Ĉu la virino estas plenvalora? Kion la virinoj postulis dum la granda revolucio (franca) pro kio ili batalis, ofte ankaŭ mortis, tio realiĝis. La viringento ne nur supreniris la eŝafodon, nuntempe ankaŭ la tribunon. Sed malgraŭ tio, la takso de la virino kaj de ŝia laboro estas ĉe multaj viroj laŭ la senco de pensmaniero mezepoka. Milionoj da viroj ankoraŭ postulas obeemon de siaj edzinoj, milionoj rigardas ilin kiel etvaloran estaĵon, devigata servi al la viro. Sed ankaŭ ĉi tiuj antaŭsuperakvegaj opinioj de multaj devas malaperi, same kiel jam multaj societaj antaŭjuĝoj de mezepoko ankaŭ malaperis.

La metio estas forprenita de la maŝino. La laboro estis dispartigata, simplaj laboristoj anstataŭas la metiistojn. Kaj la nunaj nenion posedas krom ilia laborforto (ili estas laborsklavoj), kiun ili vendas por salajro al la maŝin-posedanto. Ankaŭ la laborforton de virinoj kaj knabinoj aĉetas la kapitalistoj. Kial? Ĉar ĝi estas malmultekosta. Kaj nun iras en la fabrikejon kiel la viro. La ĉasta dommastrino ne plu ekzistas. Ankaŭ por la virino estas la mondo ŝia domo. La kapitalismo devigas la virinon partopreni je publika vivo; ĝi starigas ŝin pro la uzado en la kapitalista produkt-procedo, sur la grandan foirejon de la mondo.

Mi ankoraŭ foje devas citi, ke la akirlaboro de la edzinigita virino estas sekvo de la malbona salajr-proporcio de industrilaboristo, kiu ne permesas sufiĉan nutrigadon de familio. Ofte ankaŭ la emo kontentigi la modestajn kulturbezonojn donas eksciton al la laboro por la virino. Sed ne nur la industri-laboristo, ankaŭ tiu de memstara metiisto kaj de malalta oficisto devas salajri. La tempo, kiam la juna fraŭlino esperis, ke la monakiro ĉesas per edziniĝo, jam longe preterpasis. Sekretaj sopiroj tiurilate apartenas en la regnon de la revo. Oni povas doni ĝin al la fabelo en kiu la princido svatigis la ŝpinistinon.

Laŭ la kalkulado je la 15-a de julio 1925 sin montras, ke inter 12½ milionoj da laboristoj estis 2¾ milionoj da inoj.

La virin-laboro ne estas hazarda, kun la milito kunigita fakto, sed la produkto de la moderna labormetodo, de la tielnomata industria ideo.

La ideo havas la sencon eluzi ĉiun laborforton kaj ĝin fari produktema. Ĉi-tiu nova labormetodo montriĝas kiel nova fonto por la kapitalisto je plivaloro. Virino kapablas pli bone ol viro por takta aŭ ritma laboro kaj tion pruvis la praktiko. La viro entute havas la meditkonstruan talenton, male la virino havas la sencon, komparebla kun fanatika ordo, por precizeco en etpartoj. La virino mem ne urĝas en la industrion, sed la industrio postulas la virinon. Filistroj kaj etburĝoj kontraŭbatalas la virinlaboron, ĉar ĝi ŝajne pezigas la laborfoiron. Vere, la situacio sur la laborfoiro, la grandeco de la senlaborulcifero ne dependas de la milionoj da virinoj laborantaj en Germanio kaj en tuteŭoropo. Tion aserti signifas miskompreni la faktojn, signifas ĵeti la malpacpomon en la vicojn de la Proletaro. La situacio sur la laborfoiro estas plie sekvo de la kara aŭ malkara produktfabrikado.

La klarigojn montras al ni, ke la virino ne plu estas ekzilebla el la industrio kaj sekve de tio la viroj havu la devon estimi ilin kiel samvaloraj Kamaradoj kaj alceli, ke la amaso de laboristino ankaŭ organize estu kunigata al la laborularo. Tio nur povas okazi per aniĝo al la sindikatoj. Tie la virinoj devas batali ŝultro ĉe ŝultro kune kun la viroj, por ke baldaŭ aperu matenruĝo de pli bona sociordo, la socialismo.

El lekcio de K-dino Sonjo Schäfer-Stuttgart

* * *

Sed la germanoj ne restis longtempe sen ago kaj la politika malamo forte vivis ankoraŭ, kiam la internacia grandkapitalo jam paciĝis ĉirkaŭ la petrolfontoj. *La "Deutsche Erdöl" (D. E. A.-Germana Teroleo) unuiĝis kun unu de la plej grandaj ĉehaj industriistoj, barono Liebig (Libig) malantaŭ kiu estas grandega franca financgrupo kaj kune kun svisa societo ili fondis kun 210 milionoj da svisaj frankoj la Internacian Petrolan Union (I. P. U.)*, kiu baldaŭ trovis interrilaton kun la grandega holanda grupo Niederländische Petroleum-Gesellschaft. Pere de la lasta grupo I. P. U. havas kontakton kun *Shell Transport and Trading Comp.*, kiu en ĉiuj merkatoj de l' mondo serĉis kaj trovis manieron por la konkuro.

Plejlastatempe la krudoleon oni dividis tiamaniere inter la merkatoj de l' mondo, ke *Shell Transport an Trading Co. provizas la azian merkaton, dum la eŭropan merkaton, escepte Holandon, havas la Standard Oil Co. kaj la rusaj produktantoj.* Tiu ĉi kartelo ja koncernas nur la prezojn kaj en prezo ili ne konkuras unu kun alia, sed des pli akra konkuro estas por la akiro de la novaj borteritorioj kaj *antaŭ niaj okuloj en ĉi momento sur la teritorio de Albanio okazas senindulga luktado de l' grandaj petrolfirmoj por la posedo de l' albanaj fontoj.*

Resumante ĉion, hodiaŭ same, kiel antaŭ la milito, estas du grandaj trustoj, kiuj havas kvazaŭ mondmonopolon: la *angla-holanda trusto*, kiu finance kaj politike signifas plenan unuecon kaj *Standard Oil Societo*, kiun politike akraj kontrastoj dividas unu de la alia, sed kiuj en des pli plena unueco estas koncerne la profitigon de l' krudoleo.

Sendube, ke la problemo de l' krudoleo en la saman armeon pelas imperialismon kaj kapitalismon kaj estas sen dubo, ke tiu ĉi alianco estas unu el la ĉefaj kaŭzoj pormilitdanĝeraj, kontraŭ kio ĉiu homo pensanta humane kaj socie devas konkorde serĉi la konvenan medikamenton.

D-ro Jozefo Nádaŝ.

Resume elhungarigis: *Kolektivano.*

Virino en Sovetoj

La Oktobra revolucio proklamis la plenrajtecon de la virino en ĉiuj sferoj de la socia vivo. Sed nura proklamo de tiuj rajtoj ne sufiĉas; estas bezona longa kaj multpeniga laboro, por ke virinoj efektivigu reale tiujn rajtojn, kiujn ili havas sur papero.

Soveto estas la plej montriga formo, por ekmezuri la aktivecon de gelaboristoj. Tial plenan signifon por ni havas kelkaj ciferoj pri la partopreno de

Virino – membro de Soveto en Turkmenio.

virinoj en la elektoj kaj laboro de Sovetoj.

Pasintjare en 134 urboj de Sovetio (krom Leningrad kaj Moskvo) virinoj je 43,5% partoprenis en la elektoj de Sovetoj — en nuna jaro tiu cifero plialtiĝis ĝis 51,5%. Se ni prenos nur virinojn — membrojn de profesiunuiĝoj, tiam la lasta cifero plialtiĝos ankoraŭ — ĝis 64,7 %. En kelkaj urboj kaj fabrikoj la elcento de virinoj, partoprenintaj en la elektoj de Sovetoj, estas tre granda; ekz. en Vladimir, Leningrad kaj Moskvo ĝi atingis eĉ preskaŭ nekredeblan ciferon 95—100. En Leningrad la elcento de partopreno de virinoj-teksistinoj estis pli alta ol tiu de viroj (91,2% kontraŭ 89,6%).

Proletinoj estas dum la sovetelektoj aktivaj ne nur pro sia multnombreco, sed ankaŭ pro tio, ke ili aktive pridisputas la kandidatojn.

Tia estas la bildo en urboj; sed en vilaĝoj estas iom alie: tie, kun la okazoj de granda aktiveco de la virinoj dum la elektoj (ekz. en Kartvelio la elcento de virinoj, partoprenintaj en elektoj, altiĝis de 20,9% ĝis 33,5%; en Sibirio — de 20,4 ĝis 31,3%, en Uzbekistan ĝi plialtiĝis je 2½ fojoj), ni havas la lokojn, kie tiu elcento iom malaltiĝis; ekz., en Uralregiono je 8,1%, en Astraĥana gubernio — je 3,1%, en Kabarda aŭtonomia regiono eĉ je 18%, en Kirgiza respubliko de 21,2 ĝis 13,9%.

Precipe videbla estas negranda partoprenemo de kamplaboristinoj; ili apartenas al la plej malkleraj grupoj de soveta Proletaro.

La elcento de virinoj, kiuj estis elektitaj en sovetojn, donas iom alian bildon; en 154 urbsovetoj inter la membroj de sovetoj estas 23,2% da virinoj, pasintjare estis 19,5%. Sed en kelkaj sovetoj elcento da virinoj-sovetanoj restis sama aŭ eĉ iom malaltiĝis, ekz. en Leningrad de 27 ĝis 19,7, en Moskvo de 21 ĝis 18.

Pli malfacile estas doni tiun bildon en vilaĝaj sovetoj; en 6194 esploritaj vilaĝsovetoj la elcento da virinoj preskaŭ ne ŝanĝiĝis — estis pasintjare 12,5, nun restis 12,4%. La apartaj regionoj estas tamen iaokaze grandaj malaltigoj, malgraŭ la aktiveco de la virinoj dum la sovetelektoj; en Ukrainio ilia elcento entute malaltiĝis je 1,5%, en Blankrusio je 2,5%, Pskova gubernio je 2,8%.

Sovetaj, partiaj kaj profesiaj organizoj antaŭ la reelektoj de sovetoj multe propagandis inter virinaro, por plialtigi ĝian interesemon al politikaj aferoj kaj reelektoj; la rezultoj montris, ke iliaj penoj ne ĉie donis bonan efikon. Multe da laboro estas bezonata inter soveta, plejparte tre malklera, virinaro, por efektivigi ĝiajn surpaperajn rajtojn por socia aktiveco.

Minsk, Blankrusio. *P. Kirjuŝin.*

TRA SCIENCO KAJ TEKNIKO

Nova kuracilo kontraŭ karcinomo

Profesoro Bell, estro de bioptika instituto de l' universitato en Liverpool, anoncis sian novan kuracilon kontraŭ la terura malsano karcinomo en la medicina akademio de Toronto. Oni scias, ke karcinomaj ĉeloj havas grandan vivenergion, enhavante pli ol aliaj materialon bezonan por rapida kresko kaj divido. Antaŭ 5 jaroj venis en hospitalon de Liverpool graveda virino en stato tute senespera. Prof. Bell injektis preparaton el plumbo kaj la virino sana forlasis la hospitalon kaj de tiu tempo havis du novajn infanojn tute sanajn. Senesperebla pacientoj denove resaniĝis tute kaj povas regule labori. D-ro Adami el universitato publike anoncis rezultojn kaj sukcesojn. Nova preparato signifas evoluon de kuracista scienco, ĉar karcinomaj aferoj inter homoj kaj bestoj pligrandiĝas. Eksperimentoj kun hundoj, trutoj, kokinoj, kiuj ankaŭ ofte suferas pro karcinomo estas bonegaj. Ĝis nun oni ne povas diri, ĉu la malsano estas kaŭzita de parazitoj, kiel siatempe pensis Sjöbring, Adamkiewicz kaj aliaj. Certe ĝi ne estas infekta kaj hereda.

Danĝero en aero-polvo!

Urba aero plena je polvo enhavas diversajn bakteriojn de pusaj malsanoj, de tetano, tuberkulozo k. a. Tiel mi kalkulis dum mia studvojaĝo en germanaj urboj 1922:

Herrenhut	je 1 m^3	8 200	polveroj
Dresden	„	286 000	„
Berlin	„	2 313 000	„
Bremen	„	1 969 312	„
Leipzig (stacidomo)	„	2 364 220	„
Leipzig (placo)	„	3 602 000	„
Bonn	„	2 632 000	„
Jena	„	3 100 000	„
Zittau	„	1 326 000	„
Rügen	„	8 200	„
Helgoland	„	922	„
Wien	„	3 932 000	„
Salzburg (Hohen-Salzburg) . . .	„	2 320	„
(Rupertgasse)	„	1 102	„
Graz	„	12 363	„

Prof. D-ro Riedl

Viandmanĝanta Raso

Oni kutime kredas, ke multe da rena kaj sang-cirkula malsano estas kaŭzita de la misfunkcio de nitrogena metabolismo, dank al dieto tro abunda je besta proteino. Estas do interese legi raporton pri esplorado entreprenita de William A. Thomas pri la eskimoj en Norda Labradoro kaj Grenlando, kiuj sin nutras eksklusive per fiŝo kaj viando.

Li akiris sian scion el propraj ekzamenoj de la indiĝenoj, kaj el la rekordoj de danaj medicinistoj. La hospitaloj de Grenlando estas bonegaj, kaj D-ro Thomas povis uzi ne nur la laboratoriajn faciligojn sed ankaŭ la statistikojn multjarajn. La dieto konsistas el balenaĵo, rosmaraĵo, fokaĵo, ovaĵo, leporaĵo, ursaĵo kaj marbirdaĵo — ĉiujn oni preferas nekuiritaj. La eskimo ja manĝas malmulton da graso, uzante tion kiel hejtaĵon; li preferas la ruĝan malgrason kaj hepaton lasante la intestaron ĝis tempo de manko. Estas ankaŭ rimarkinde, ke en viandmanĝanta Grenlando skorbuto kaj rakito ne estas sciataj. Infanoj estas mamnutrataj ĝis ili atingos kvar aŭ ses jarojn, ĝis ili povos manĝi viandon. En Labradoro, tamen, kie la civilizacio jam instruis la indiĝenojn aĉeti manĝogrenojn kaj sekigitajn konservitajn nutraĵojn, la D-ro rimarkas, ke skorbuto kaj rakito estas ĝeneralaj.

La abundeco de somera sunlumo ne efektive ŝajnas doni protektadon kontraŭ ĉi-tiu malsano. La klarigo eble estas, ke fiŝoj kaj fiŝ-manĝantaj bestoj entenas multon da vitaminoj Caj kaj Aaj en siaj histoj.

Ĝia origino estas supozeble la maraj vegetaĵoj per kiuj la fiŝoj sin nutras. Stefannson la esploristo unua proponis la teorion, ke blankhaŭtulo povas trovi sufiĉe da besta nutraĵo en la nord-polusa maro por malebligi la malsanon.

La nekuirita felo de la blanka baleno estas kontraŭskorbuta, tiel taŭga kiel suko oranĝa aŭ banana. Tio, kion la eskimo devas ellasi, estas la manĝado de ursa hepato, kiu pro ia kaŭzo estas tre venena. Trad. el "Lancet" *L. Keeton.*

TRA ESPERANTIO

LA SIGNIFO DE NIAJ KONGRESOJ

La sepan fojon, SAT-anoj el plej diversaj mondpartoj baldaŭ renkontiĝos por diskuti pri la ĝeneralaj interesoj de la tutmonda laborista esperanta movado.

Ĉu tiuj K-doj venos kiel delegitoj? Ne. Ili reprezentos nur sin mem.

Ĉu tio ne estas bedaŭrinda? Eble. Kvankam oni povas logike argumenti, ke reale estas neeble reprezenti aliulojn.

Do, ĉeestos la kongreson nur K-doj sufiĉe monhavaj kaj ĝuantaj libertempon.

Sekve, ĉu decus, ke tiaj kongresanoj decidu je la nomo de la tuta SAT-anaro? Estas memkompreneble, ke ne.

Tamen, ĉu ne konvenas, ke ili havu la rajton kontroli la administran mastrumadon de SAT? Ĉu ne estas tute bone kaj trafe, ke K-doj el diversaj regionoj povu demandi, esplori ĉu tute normale kaj honeste funkcias la SAT-aparato?

Necesas, ke ĉiuj SAT-anoj havu la konvinkon, ke iliaj kotizoj, iliaj mondonacoj estas bone utiligataj, ke tute forestas parazitoj kaj profitemuloj el la gvidantaro kaj oficistaro de SAT.

Kontrolado ja estas necesa. Kaj evidentiĝas, ke tute ne gravas, ĉu ĝi estas farata de K-doj el Tokio, el Londono aŭ el Ĉikago. Niaj kongresoj ebligas tian kontroladon kaj tio estas nemalgrava.

La ĉiujara renkontiĝo de K-doj el multaj diversaj regionoj ebligas ankaŭ interŝanĝadon de ideoj, komparon de spertoj rilate al la propagando, instruado kaj aplikado de nia lingvo.

Niaj kongresoj havas plie tre grandan propagandan efikon. Ili ja liveras treege bonan okazon por diskonigi esperanton tra la tutmonda laborista movado. Ĉiujare ni invitas la plej gravajn laboristajn organizojn sendi delegitojn, por ke ili proprokule vidu la forton de nia movado; por ke ili per propraj oreloj aŭdu kiel bele sonas esperanto, kiel flue ĝin parolas simplaj laboristoj.

Tio ankaŭ estas grava kaj donas signifon al niaj kongresoj.

Oni ja povas bedaŭri, ke ne el ĉiu grava urbo povas veni K-do por ĉeesti la kongreson. Sed ne utilas bedaŭri kaj ĉagreni pro tio, kion oni tuj ŝanĝi ne povas.

Venos sendube la tempo, kiam, el plej malproksimaj lokoj, povos kongresanoj veturi per flugmaŝinoj tre rapide kaj malmultkoste. Dume ni devas atenti la nunan staton kaj tamen ebligi, ke SAT ne estu nura eŭropa organizo. Niaj orientaj kaj ceteraj malproksimloĝantaj anoj rajtas ankaŭ iarimede influi kaj kontroli la mastrumadon de nia Asocio. Oni ja povas bedaŭri, ke ĉiurilate niaj kongresoj ne estas decidrajtaj, sed estus laŭ mi multe pli bedaŭrinde, se SAT povus esti kulpigata je eŭropisma regemo.

La SAT-kongresoj estas decidrajtaj pri kelkaj aferoj; ili ebligas kontroladon; ili havas grandan propagandan efikon; ili ebligas renkontiĝon kaj konatiĝon de multaj K-doj el diversaj regionoj; ili do havas grandan signifon kaj utilon.

La organizantoj ne bedaŭru sian penon, la partoprenantoj siajn tempon kaj monon. — La ne-partoprenantoj ne tro ĉagrenu, ĉar ili havas la certecon, ke nenio p r i n c i p e grava povas esti findecidita sen ilia konsento per ĝenerala voĉdonado.

E. L.

K-do J. Fedorov (5199)

verkanto de fantazia romano, kies kelkaj ĉapitroj jam aperis en "S-ulo". Nia "financministro" ĉiam kun granda atento kaj ĝojo legas la ĉapitrojn de tiu romano.

K-do Fedorov estas ja fantaziulo, sed tamen avertas, ke tro impresemaj K-doj devas gardi sin kontraŭ tro facilanima "infektiĝo", t. e. ke nur tiuj, kiuj havas la firman volon fantaziumi ĝis la fino de la romano aliĝu al la "Fera Gvardio".

"FERA GVARDIO DE SAT"

Unua deko

Do, fantaziuloj rajtas festi sian propran jubileon, ili jam konsistigas 10.

Grandega nombro. Vi ridetas? Bonvolu kalkuli:

Kiel abonantoj de "Sennaciulo" ili ĉiuj egalas al 30 novaj abonantoj por unu jaro kaj 150 dum 5 jaroj.

Komparante kun SAT-kotizoj, ili ĉiuj egalas al 150 novaj anoj por jaro kaj 750 dum 5 jaroj.

Do, vi vidas, ke fantaziulaĉoj tute rajtas esti ĝojaj.

Kaj ne forgesu, ke ekzistas ankoraŭ 10 uloj, kiuj alvenos dum sekvonta monato. Tiam ili egalos al 1500 anoj dum 5 jaroj, aŭ 30 000 dum 100 jaroj.

Kaj se venos ankoraŭ 10, tiam . . . tiam ni elkalkulos poste.

Kaj dume vi aŭdas la voĉon el "lando de pendigiloj"? Tie unu fantaziulo elfosas la brikojn el sub pendigiloj kaj sendas por konstruado de l' Turo ĝis ĉielo. Ĉu vi vidis palacon de princo Ŝ.? (Se ne, — vidu bildon en n-o 138.) Li eĉ iomete difektis sian belegan palacon por depreni la brikojn kaj disponigi por Turo.

Ĉu ne veraj fantaziuloj estas ĉi-tiuj uloj?

Atendu iomete, vi ekvidos ankoraŭ strangajn estaĵojn . . .

Unuelili.

*

Esperanto je la servo de ateismo

Laŭ komuniko de "Bezbojnik" (Sendiulo) — centra organo de Sovetia Sendiula Asocio, la 22-an de majo okazis konferenco de organizitaj sendiuloj de Zamoskvoreĉje — subregiono de Moskvo. La regiono enhavas 40 kontraŭreligiajn ĉelojn, kies reregistriĝinta en la lastaj tagoj membraro egalas 1100 personojn.

Inter diversaj diskutitaj dum la konferenco demandoj oni tuŝis ankaŭ problemon pri aplikado de esp-o por kunligo kun alilandaj organizoj de liberpensularo. La grundo por, certe, favora al nia afero decido de l' konferenco estis jam anticipe plugita kaj antaŭpreparita per la praktika ŝtatlimspita laboro de apartaj ĉeloj de l' Sendiul-Asocio; inter kiuj la decidigan rolon ludis sperto de No-a ĥemia bataliono (vidu "Sennaciulon" n-o 136).

Ne estas neatendite do, ke la konferenco celkonscie rekomendis al sia regiona soveto de sendiuloj estigi peresp-on kunligon de la sendiul-ĉeloj kun alilandaj samfakanoj, kiel unu el la rimedoj por plivigligo de l' ĉela agado.

SAT-anoj — kontraŭ religiuloj, ni ne forgesu nian duflankan taskon — triumfigi esperanton kaj ateismon por la bono de la tutmonda Laborularo: do ĉiu el ni estu preta ĉiam tutforte kaj ĝuste respondagi je la bezonoj de niaj Sovetiaj Gek-doj pri sindonemaj, laborkapablaj esperanto-perantoj.

N. Fedotov (3736), Ŝaĥty.

Pri la gazetservo

Loka lab. gazeto "Stradnieku Avize" (preskvanto 5000 ekz.) regule aperigis ĉiujn tradukaĵojn el "S-ulo" aŭ SAT-gazetservo, kiujn oni al ĝi transdonis. Kelkaj apartaj artikoloj estis senditaj kaj aperis ankaŭ en aliaj pli malgrandaj provincaj gazetoj. Grava fakto estas, ke la organo de Latvia soc. dem. partio "Socialdemokrats" en sia numero de la 12. 6. 27 inter la eksterlanda kroniko aperigis tutan vicon de kronikaĵoj pri lastaj esp. sukcesoj. Ĝis nun la redakcio de tiu influa gazeto rilatis al esp-o malfavore, kaj la aperinta artikolo estas la unua el multaj al ĝi senditaj manuskriptoj. Kredeble de nun ankaŭ tiu gazeto komencos konsideri la gravecon de labor. esp. movado kaj donos pli da spaco sur siaj paĝoj al niaj artikoloj. Tiam ĉiuj gravaj lab. presorganoj estos de ni konkeritaj.

La numerojn kun aperintaj artikoloj ni ĝis nun sendis al vi tre neregule, sed de nun, tio okazos sisteme kaj laŭ bone aranĝita ordo. *SAT 7171.*

*

Ruĝa Helpo oficiale uzas esperanton por siaj internaciaj rilatoj

Ruĝa Helpo de Germanio, sekcio de Internacia Ruĝa Helpo, de nun tradukigas siajn kvaronjarajn raportojn destinitajn por eksterlandaj RH-organizoj en esperanton kaj petas ĉiujn eksterlandajn fratajn organizojn uzadi por sia korespondado la helplingvon esperanto. La traduklaboron faras ĉi tieaj SAT-anoj kaj LEA-anoj. *Willi Vildebrand, Berlin.*

*

Korespondado kun politikaj krimuloj en germaniaj karceroj

La Ruĝa Helpo Germania petas ĉiujn eksterlandajn Kamaradojn, izolajn kaj kolektivajn, kiuj volas korespondadi kun politikaj enkarcerigitoj en Germanio, ke ili skribu en esperanto kaj sendu la leterojn por perado al "Rote Hilfe Deutschlands, Berlin NW 7, Dorotheenstr. 77-78".

*

Kial ni portas signon?

Preskaŭ ĉiu organizacio eldonis propran signon. Tio estas natura afero. Sed nia signo — signo de esperantistoj — havas pli grandan signifon ol tiuj de aliaj organizoj kaj societoj. Ni uzas ilin ne nur kiel propagandilojn — kvankam ni ne povas tion malŝati — sed ĉefe por reciproka ekkonatiĝo kaj helpo de enlandanoj al fremduloj. Imagu: Ofte foje alvenas kien ajn alilandulo, parolanta mondlingve, kaj — kompreneble — serĉas personon, kiu parolas esperante (se li ne havis pli frue la okazon havigi al si la adreson). Kaj vidante neniun, kiu havus signon, certe estas malesperigita kaj pensas, ke en la lando estas malmulte da esperantistoj. Kaj, kial li ne povas trovi personon kun verda stelo? Kial? Simpla kaŭzo: ĉar niaj esperantistoj, bone parolantaj kaj kapablaj doni al li informojn en kiu ajn afero — signon ne portas. Kiam fine li sukcesis trovi iun kun signo — estas tio ordinare tiu, kiu malmulte scias, ne bone komprenas. Estas jam konata afero, ke precipe komencantoj portas signon kaj ne spertuloj. Tiel nia tuta afero estas ridindigita kaj malutiligita. Kiajn konfuzojn oni povus eviti, se ĉiu estus scianta la signifon de signo!

Gekamaradoj, portu la signon, ne hontu pro ĝi!

(5195.)

Ilustritaj poŝtkartoj

kun la bildo de la marko kaj afrankita per la jus eldonita poŝtmarko mem estas rekte sendata el Moskvo kontraŭ 0,50 mk. germ. aŭ kontraŭ valoro de 2 resp. kuponoj.

La Adm. de SAT.

SURSKRIBU LA STANDARDOJN ESPERANTLINGVE!

Lastatempe pluraj organizoj diverslandaj, interŝanĝinte fratece ruĝajn standardojn, surskribis la tekston en *esperanta lingvo.*

Ekzemple tiel agis la *Georgia* organizo de *IRH* (standardo de la *Tutgermania kongreso de IRH!), Kremenĉuga Komunist-Partia Lernejo* (standardo de *ruĝfrontanoj* de *Leipzig), Kremenĉugaj "Junaj Pioniroj"* (standardo de kom. infan. grupo *"Karl Liebknecht"* en *Amsterdam* (Nederlando), k. c.

Tiu surskrib-maniero bonege propagandas por la *lingvo de ĉiu proleto.* Ja la standardoj estas videblaj dum amasaj manifestacioj, kunvenoj, ktp. Ĝi estas bonega rimedo atentigi la laboristojn al la *lingvo de l' tutproletara solidareco.*

K-doj-esperantistoj! Multiuj el vi teknike plenumas la laborojn, kiuj koncernas la *internacian korespondadon!* Uzu la belan kaj trafan surskrib-manieron! Postulu, ke standardoj, sendataj donace al alilandaj proletaj organizoj surportu tekston en *lingvo eksternacia.*

Iom post iom la interproletara lingva ligilo okupu en la kolektiveca vivo de la Laboristaro la decan lokon.

Dneprano.

*

Korekto de SAT-statistiko

Se ni rigardas sur la 29—30 paĝoj la Laŭlandan Tabelon (Statistiko de la Membraro), ni ekscias, ke SAT havas en 35 landoj, en 1059 lokoj 4530 membrojn. El ĉi tiuj nombroj ekster Eŭropo: 12 landoj 42 lokoj 110 membroj tio estas: 4% $2\frac{1}{2}$%

Tiu ĉi statistiko prezentas nian SAT kiel kvazaŭ tute nur-Eŭropan organizon. Ni tute ne havas kaŭzon elvoki tian impreson, des pli, ĉar ĝi estas erara. La eraro devenas el tio, ke Eŭropaj kaj Aziaj Sovetaj Respublikoj estas montritaj kiel unu **Eŭropa** lando.

Ĉar tio nek geografie, nek politike estas ĝusta, ni devas la 301 lokojn kaj 1609 membrojn montritajn sur la 291-2 paĝoj de la Jarlibro dividi inter Eŭropo kaj Azio, krom tio inter la apartaj respublikoj.

Mi pensas, ke tiamaniere korektita listo prezentas valoron, estus dezirinde publikigi ĝin en "S-ulo".

Situacio de SAT

Eŭropo

	lokoj	membroj
Aŭstrio	47	257
Baŝkirio	3	14
Belgio	22	96
Blankrusio	15	88
Britio	44	187
Bulgario	—	—
Ĉeĥoslovakio	60	162
Dagestano	2	2
Dancig lib. urbo	4	7
Estonio	6	15
Finnlando	13	41
Francio	117	289
Germanio	297	1526
Germana Sov. Resp.	2	12
Hispanio	21	96
Hungario	—	—
Islando	1	1
Italio	—	—
Jugoslavio	16	35
Karelio	2	4
Krimeo	5	13
Latvio	7	26
Litovio	17	29
Nederlando	18	68
Norvegio	10	25
Polio	16	45
Portugalio	3	14
Rumanio	—	—
Rusio	176	1009
Saarlando	1	1
Svedio	23	45
Svisio	14	23
Tatario	2	7
Turkio	1	3
Ukrainio	62	409
Terorlandoj	35	83
	1062	4032

Azio

	lokoj	membroj
Abĥazio	2	2
Aĝario	1	29
Armenio	2	9
Azerbajĝano	4	18
Ĉinio	5	19
Gruzio	3	40
Japanio	11	27
Kazakio	4	4
Siberio	33	169
Turkmenio	4	14
Uzbekio	7	30
	76	351

Afriko

Alĝerio	1	11
Maroko	1	1
Port. Angolo	1	1
Sud-Afriko	1	3
Tunizio	1	1
	5	17

Ameriko

Argentino	5	17
Brazilio	2	2
Kanado	2	3
Usono	11	26
	20	48

Aŭstralazio

Aŭstralio	2	2
Novzelando	1	1
	3	3

	landoj	lokoj	membroj
Azio	11	76	351
Afriko	5	5	17
Ameriko	4	20	48
Aŭstralio	2	3	3
	22	104	419
Eŭropo	35	1062	4632
Entute	57	1166	5051[1]

Konkludoj: 1. SAT estas reprezentata ne en 35 landoj, sed en 57; 2. el 1166 lokoj ekstereŭropaj estas 104, t. e. 8,9% (kaj ne 4%).

El 5051 SAT-anoj ekster Eŭropo loĝas 419, t. e. 8,3% (kaj ne 2,5%).

Moskvo, 29. VI. 1927.

Paŭlo Robiĉek.

[1]) Tiu ĉi statistiko estas prilaborita laŭ la Jarlibro kun ĝia aldono. Sekve la ĉiomo de membroj ne estas nune ĝusta. La ĝusta estas tiu publikigita en "S-ulo", n-o 146, t. e. *5216.*

TRA LA MOVADO

(Kroniko)

Ke en **Sovetio** niaj K-doj laboras tre energie pruvas la arego da skribaĵoj, kiujn ni preskaŭ ĉiutage ricevas. Publikiĝi ĉiujn ni absolute ne povas, sed jen resuma raporto laŭ ili: En *Ivanovo-Voznesensk* loka ĵurnalo "Raboĉij Kraj" havas ĉiusemajnan dukolonan angulon esp-e titolitan "Voĉoj el tutmondo" kun leteroj k. kliŝoj ricevitaj el ĉiuj partoj de l' mondo k. artikoloj eventuale el "S-ulo". Ĵurnalo "Krasnij Tl", organo de IRH, uzas esp-on por eksterlanda korespondo k. lokis en n-o 4 artikolojn el "S-ulo". La presorgano de Kleriga Fako "Putj Prosveŝĉenia" enhavas esp-an paĝon pri la ĝenerala esp-o-movado en kleriga direkto. — La *2-a Esp-a Konferenco Gubernia* en Ivanovo-Voznesensk okazis la 28. ĝis 29. 5. 27; partoprenis el 11 lokoj 48 personoj, partiaj 13, komjunul. 5, anarkiano 1, senpartiaj 39, SEU-anoj 22, SAT-anoj 32. Inter la dek decidoj estas: ĉiu SEU-ano estu SAT-ano kaj reciproke, plifortigi interligon kun eksterlando, organizi kursojn ĉe sindikatoj k. enkonduki esp-on en la lernejojn, aktive partopreni la 10-an datrevenon de la Oktobra Revolucio. — En *Kievo* vigle laboras K-do Viktorov-Ĉeĥoviĉ. En aprilo li raportis pri esp-o en Brand-fabriko antaŭ 60 ĉeestintoj k. en la Laborborso antaŭ 120. — La 1. 5. 27 grupo de la 80-a lernejo partoprenis manifestadon kun esp-a afiŝo k. kantoj. Multaj esp-aj unuamajaj salutoj estas ricevitaj el diversaj landoj, el kiuj kvar estas presitaj en lokaj ĵurnaloj k. tri disaŭdigitaj per radio. De la 16. 4. 27 ĝis la 5. 6. 27 funkciis tuturba ekspozicio de internacia interligo, kun pli ol du mil ekspoziciaĵoj ricevitaj per esp-o, vizitita de 75 ekskursoj k. ĉ. 3000 personoj. Rezultiĝis grupo el 25 junkomunistoj-gvidantoj de la junpioniraj taĉmentoj. — En *Krasnodar* ĉiulunde kunsidoj de SAT-grupo el 10 K-doj. Loka distrikta gaz. "Krasnoje Znamja" 1. 6. 27 presigis artikolon pri la 40-a datreveno de esp-o. Loka komitato de Kompartio ekinteresiĝis pri peresp-a laboro, ekkonsiderante la lingvon kiel kondukilon de antaŭemaj ideoj kaj vero. La n-oj de 24. 6. kaj 15. 7. 27 enhavas artikolojn pri la sukcesoj de esp-o k. pri la 7-a SAT-kongreso. Oni esperas, ke la Kulturfako de la distrikta profunuiĝa Konsilantaro donos aŭtune necesan sumon por pli bona esp-o-agado. — En *Kremenĉug* ekfunkciis lokaj *Radio-kursoj*. Esp-o estas instruata kiel programa (deviga objekto). La kursoj celas prepari *radio-instruistojn* (por lab. kluboj, vilaĝoj, ktp.). La esp-o-kurson gvidas K-do *V. Kolĉinski*. Adreso: *Kremenĉug*, Esperanto por radi-istoj). — En *Leningrad* esp-o progresas precipe inter la infanaro kaj lernantaro. La 20. 5. 27 dum festeno de la 5-a datreveno de pionirorganizo, estis aranĝita esp-a teatraĵo. La infanoj ludis, kantis k. deklamis esp-e kun granda sukceso. Tio estis la dua aranĝo de esp-a spektaklo; la unua okazis la 17. 4. 27 en la solenvespero de la 10-a datreveno de Zamenhof'a morto. Estis organizita ankaŭ esp-a anguleto k. murgazeto en pionirklubo de la Bazo. Ĉio estis plenumita de infanoj. La intereso estas granda, sed la nerespondo al senditaj leteroj flanke de eksterlandaj K-doj iom malvarmigas ĝin k. la fervoron de la lernantoj. — La elementa kurso de esp-o en la 41-a lernejo finiĝis per aranĝo de ekspozicio. Ĉiuj devizoj estis kolore pentritaj de gelernantoj. Murgazeto ne mankis. La ekspozicio allogis multajn vizitantojn k. estis varbitaj estontaj esp-istoj. La proletlingvo prosperas, eĉ infanoj-fariĝas SAT-anoj. En *Minsk* okazis 3-a distrikta SEU-konferenco. En la nova distrikta komitato estis elektitaj 5 K-doj. La gazetoj presigis grandlitere la alsenditajn salutleterojn de la konferenco. — La 23. 5. 27 okazis plenkunsido de Blankrusia Centra Oficejo. Alveturis reprezentantoj el Mogilev, Byĥov k. Kojdanovo. Plenkunsido konfirmis novajn projektojn de la statuto pri distriktaj komitatoj, respublikaj komitatoj k. esp-aj ĉeloj k. rondetoj; estis reelektitaj ankaŭ sekcioj de la C. O. — Al 1. 5. 27 per SAT-SEU-OFILI estas ricevitaj pli ol 25 salutleteroj el diversaj landoj. Ili aperis en ĉiuj blankrusiaj gazetoj k. kelkaj estis disaŭdigitaj per Radio. En Radio-gazeto neesp-a aperis kune kun pola, hebrea, litova k. latva fakoj ankaŭ esp-a. Oni presigis ankaŭ la portretojn de eksterlandaj korespondantoj esp-aj. Kvar novaj gazetoj en Blankrusio komencis uzi peresp-an materialon: "Komunista Vojo", "Ruĝa Polock", "Mogileva Kamparano" k. "Soveta Vilaĝo". — Kelkajn interesajn ciferojn sendas al ni la Minska Centra Oficejo; laŭ ili dum tri monatoj estas ricevitaj 992 esp-aj leteroj, forsenditaj 991; estas presitaj en eksterlandaj gazetoj 137 artikoloj, en enlandaj (blankrusiaj) 475, gazetoj forsenditaj 404, ricevitaj 406. — Al la dua internacia konferenco de IRH, okazinta en *Moskvo*, Ivanovo-Voznesenska (Ruĝ-Manĉestera) organizo de IRH (MOPR) donacis standardon en esp-o. La standardon prenis reprezentanto de germana sekcio IRH el Berlin k. transdonis dum landkonferenco de IRH al Bavaria organizo. Plenkunsido de IRH alprenis esp-on kiel interligilon en servo de IRH. — En *Ostrov* (gub. Pskov) la esp-a movado komencas kreski ĉe la laborista klubo "Lenin". La 20-membra grupo rekomencos sian laboron en oktobro. Ankaŭ en *Sebastopolo* la esp-a movado rapide marŝas antaŭen. Vigle laboras la Sekcio por Internacia Korespondado, kies materialon volonte presigas du lokaj gazetoj "Majak Komuni" k. "Krasnij Ĉernomorec" — milita gazeto de ruĝŝipanoj. La lasta kelkfoje dum la semajno presigas tradukojn el "S-ulo" koncernantajn la vivon de alilandaj soldatoj k. ŝipanoj. Kamaradoj, kiuj povas verki aŭ peri tiuspecajn artikolojn, estas treege petataj helpi. La ŝipanoj k. la ruĝarmeanoj tre interesiĝis k. la 19. 6. ĉe unu bataliono malfermiĝis kursoj kun 42 p. Nun komitato de SEU zorgas organizi en ĉiuj entreprenoj k. sindikatoj ĉelojn de "Esperanto-amikoj". Tie ĉi okazis la 7-a Sindikat-Kongreso de Sebastopola regiono. La prez. de Intersindikatsoveto K-do Polkanov k. la prez. de Intersindikat-kulturfako K-do Ĥarĉenko en siaj gazetaj resumoj speciale atentigas pri fortigo de tutmonda Unuiĝo de proletoj pere de esp-o k. en plano de estonta laboro konsideras tiun laboron kiel unu el la plej gravaj. — Je la memortago okaze de la 10-a datreveno de la morto de D-ro Zamenhof: en ĉiuj SEU-ĉeloj de *Smolensk'a* gubernio okazis funebraj memorkunvenoj. Krom tio en Smolensk mem lekciis universitata prof. K-do Ĉesalin pri "Esp-o laŭ scienca vidpunkto", kiel li en 2-hora parolado brave primokis senpripensan kritikon de reakciemaj scienculoj kontraŭ esp-o. En "Raboĉij Putj", organo de la loka kompartio, aperis 14 peresp-aj leteroj sur la 1-a paĝo anstataŭ ĉefartikolo. Dum "Vespero de Internacia Labkoro" estis sciigitaj la rezultoj de esp-a instruado en 6 rondetoj k. disdonitaj atestoj al 37 K-doj. La nombro de la "novebakitaj" esp-istoj nunjare estas ĉ. 70; al ĉiuj oni proponis SAT-aniĝi. Same en la laborista urbo *Sormovo* ap. N.-Novgorod la esp-a movado ekposedis firman fundamenton. La fakto, ke K-doj ellernis esp-on dum unu sola vintro pli efike agitas por ĝi ol centoj da paroladoj. Al la esp-a grupo aliĝas multaj K-doj. Dimanĉe estas aŭskultata esp-a kurso per Radio. En la Orient-Sibiria urbo *Ĉita* gastis Leipzig'a SAT-ano K-do Greif, vojaĝanta tra Sovetio. Li faris raportojn dum kunsido de la SAT-grupo kaj dum la inter-rondeta kunveno de esp-istoj. Li estis bone uzita por "internacia edukado" kaj propagando de esp-o ĉe la komjunula organizo. Sume partoprenis pli ol 500 p., ĉie la intereso estis tre granda. — En *Novo-Sibirsk* okazis en majo tuturba esp-a kunveno. Dum la lasta jaro la komitato faris 4 kursojn, eldonis 5 n-ojn de "Informilo", ankaŭ radie disaŭdigitaj, aranĝis 2 vesperfestojn k. organizis bibliotekon pli ol 100-voluman. Ĉiuj K-doj de esp-o-servo estas petataj sendi materialon por lokaj ruslingvaj gazetoj al la komisiito: K-do A. Blinkov, Mostovaja 22, Novo-Sibirsk, Sibirio, USSR.

*

KOREKTOJ EN LA JARLIBRO

Kiel ĉiam la diablo de la preseraroj ne estas forpelebla kaj pro tio okazis kelkaj gravaj preseraroj en nia Jarlibro. Sed ankaŭ la K-doj mem ofte kulpas pri tiuj eraroj, pro ne zorge skribitaj adresoj. Ankaŭ flanke de la Administracio oni ne enmetis kelkajn adresojn, kiuj pro tute naturaj cirkonstancoj ne estas viditaj de la kompilinto. Ni nur citas la gravajn erarojn, la malgravajn oni facile mem povas korekti.

Paĝo	Linio		
47	29	anstataŭ	Carfield legu Cardiff.
48	3	„	Kornton legu Thorton.
74	2	„	152 legu 162.
95	12	„	Ritopeŝki legu Ritopeĉki.
142	15	„	Pjatikov legu Pjatakov.
158	27	„	Harries legu Harris.
158	27	„	Sieke legu Syke.
180	28	„	1801 legu 1891.
186	10	„	6. legu 4.
191		„	post la linio 38, sekvu linio 41.
201	4	„	Nikolaev-Ukrainio, legu Nikolaevsk, gub. de Stalingrad.
208			linion 15 tute forstreku.
255	41	„	Nixegorodova legu Nijegorodova.
259	14	„	Baldis legu Balodis.
259	15	„	loĝ. legu dz.
262	26	„	Pankleev legu Panteleev.
314	35	„	Morozov legu Merlin.
314	36	„	Podvolnaja legu Podvalnaja.

Jenaj adresoj estas aldonendaj:

2 **Freiburg i. Br.** (Germanio)
Pasiva
8433 K-do *Stolz, Albert*, filmoperatoro, Kandelstr. 12.

4 **Langenberg, Post Langenberg-Falken** (Germanio)
8877 K-do *Friedrich, Kurt*, gantfaristo, n-o 47.

6 **Leeds** (Britio)
8048 K-do *Burbey, Louis*, tajloro, Mason St. 30.

6 **Riga** (Latvio)
Pasiva
9271 Org. *Latvia Laborista-Esperanto-Societo.*

3 **Wien** (Aŭstrio)
4683 K-do *Kacimbersky, Johann*, kompostisto, Märzstr. 58/30, 14.

3 **Zagreb** (Jugoslavio)
2791 K-do *Zupanĉiĉ, Miroslav*, komizo, Kustoŝya, 52.

Prikongresaj proponoj kaj diskutoj

SAT kaj BLEA

La interrilato inter SAT kaj nia brita lingvo-regiona laborista propagandasocio plejparte funkcias bone kaj amike. En ĉiu cirkulero kaj en niaj propagandaj folietoj kaj artikoloj ni ĉiam reklamis pri SAT. La SAT-anoj ankaŭ tre helpas kaj aniĝis al BLEA. Sed unu aŭ du K-doj ĉefe el Glasgovo atakas BLEA kiel ne necesa. K-do Dierks ekzemple argumentas en la Laborista Klubo, ke ni unue detruu BLEA kaj poste dividi SAT laŭ lingvaj regionoj; laŭ li oni povas plej bone propagandi per "Petro" kaj senpera uzo de la internacia lingvo. Ŝajnas al mi, ke *intertempe la Kongreso povas nur daŭrigi la sintenon alprenitan en Leningrad.*

Pri la estonteco ni ankoraŭ povas diskuti. La nuna sistemo de SAT-organizado enhavas la jenajn malavantaĝojn. Povas ĉeesti la Kongreson sur sufiĉe bonŝancaj personoj; ili reprezentas sole sin mem kaj jen unu kialo, ke la proponoj restus surpapere. Kiam ni "elektas" nian Ekzekutivon ni voĉdonas pri K-doj nekonataj[1]) eĉ la sekcioj, kiuj ofte arbitre dividas grupojn inter urboj proksimaj. Ĉar individuo senpere rajtas aniĝi, eble spiono[2]) aŭ malfidinda homo el iu loko, kiun ne povas kontroli kaj ekzameni la aliaj anoj en la koncerna loko. Laŭ mia opinio, se necesas ke SAT havu grupon kaj peranton en la urboj *por kolekti monon*, tiu grupo devus havi rajton sendi delegiton al Kongreso *por decidi taktikon* kaj *prepari laborplanon.* La sekcia divido estas afero de teorio, la lingvo-regiono-divido[3]) estas fakto de la vivo, kiun ni devas, unue agnoski por fine detrui en nia batalo kontraŭ naciismon.

488 (Prezidanto de BLEA).

*

Propono n-o 10

La organizaj unuoj de SAT estu oficiale la SAT-grupoj en la lokoj, kiuj kunigu la tutan lokan SAT-anaron por praktika kaj eduka laboro kaj administre.

La SAT-kongresoj estu reprezentaroj de la grupoj kaj havu rajton ne nur deziresprimi, sed definitive *decidi.*

Pli detala skizo de koncerna statutŝanĝo:

Aldoni:

Aniĝo

Kie ekzistas SAT-grupo, personoj aniĝu al SAT precipe per la loka peranto. Ĉiuokaze la membrokarto kaj jarlibro en tiaj lokoj estas *nur* riceveblaj per la peranto.

Membreco

Ĉiu SAT-ano nepre estas membro de la loka SAT-grupo kaj kunlaboras tie. Nur en esceptaj kondiĉoj: politika situacio aŭ io alia oni rajtas resti resp. labori izole.

Se iu malgraŭ foresto de gravaj kaŭzoj ne volas labori en la grupo li povas esti *nur pasiva* membro.

Grupoj

1. La organiza unuo de SAT estas la loka grupo konsistanta el ĉiuj SAT-anoj de la urbo.
2. La grupoj agas laŭ plano aprobita de E. K. kaj raportas ĉiujare ĉe kongresoj kaj pli ofte per "S-ulo".
3. La grupoj disdonas taskojn al siaj membroj kaj gvidas la edukan laboron.
4. La SAT-grupoj principe laboru harmonie kun la lokaj lab. esp-o grupoj de la landaj asocioj.
5. La administraj interrilatoj: mendoj, kotizpagoj, abonoj principe okazu per la peranto elektita de la grupo kaj aprobita de E. K.
6. La interna organizado de SAT-grupoj estas laŭnecesa.

Kongreso

1. La kongreson povas partopreni ĉiu SAT-ano kun konsila voĉrajto. *Decidan* voĉrajton havas nur delegitoj de la grupoj kaj E. K.-anoj: 1 voĉo por ĉiuj 10 SAT-anoj de la grupo.
2. La grupoj rajtas sendi al kongreso por ĉiuj 10 membroj unu delegiton (ĝis 10 ankaŭ unu), parton de la elspezoj la grupo pagas al sia delegito.
3. Grupoj kiuj pro financaj, politikaj aŭ geografiaj kaŭzoj ne povas sendi delegiton, rajtas transdoni oficiale siajn voĉojn al iu alia SAT-grupa delegito.
4. La decidoj de la kongreso fariĝas validaj per plimulto je ¾ de voĉoj kaj post aparta voĉdonado inter grupoj nek sendintaj delegitojn nek transdonintaj siajn voĉojn.
5. Generala voĉdonado *laŭgrupe* okazas *nur* se la kongreso ne povis interkonsenti pro voĉ-ekvilibro.

Propono n-o 11

1. SAT - kongreso akceptu definitive SAT-programon eldonendan poste kiel aparta broŝuro, sendota senpage al ĉiuj membroj.
2. La SAT-programo estas plej baldaŭ eldonenda en naciaj lingvoj, E. K. interrilatu kun landaj lab. esp-o organizoj pri eldono, aŭ prizorgu la eldonon alimaniere.
3. En la statuto aldoni sub "celoj": Elmontro de kosmopolitaj (aŭ sennaciecaj) elementoj de l' *scienca* socialismo ligite kun la mondlingva problemo kaj propagando por ili en esp-o kaj naciaj lingvoj.

Propono n-o 12

La SAT-kongreso deziresprimu ke konvencio estu subskribota inter SAT kaj la landaj lab. esp-o organizoj laŭ maniero de konvencio de Helsinki inter UEA kaj burĝaj naciaj esp-o organizoj. La konvencio estu promeso pri reciproka subteno kaj defendo; ĝi enhavu dislimigon de agadkampoj de SAT kaj LEA kaj reguligu la dukotizan sistemon SAT-LEA.

La kongreso elektu specialan komisionon, kiu preparu ĉiujn materialojn por estont-jara konferenco SAT-LEA-oj prokonvencia.

Propono n-o 13

SAT - kongreso akceptu rezolucion postulanta de la redakcio de la Laborista Ilustrita Gazeto Tutmonda (AIZ) enkondukinta esp-on *nur* sur unu paĝon, la enkondukon de esp-o sur ĉiujn paĝojn kaj promesanta plue aktive varbi por AIZ.

Propono n-o 14

La SAT-anoj penu ĉiamaniere plenumi SAT-laboron en kaj per la helpo de la *laboristaj organizoj*, ĉar nur tiam ni havos ĝustan agadkampon kaj la financajn eblojn surloke.

La proponoj 11, 12, 13, 14 estas akceptitaj unuanime.

La propono 10 per 14 voĉoj kaj 2 detenoj. Ĉeestis 16 aktivaj membroj.

Ĉio akceptita en la antaŭkongresa SAT-kunveno de Berlina grupo la 20-an de julio 1927.

SAT-anaro Berlin.

Komisiite *H. Muravkin (2921)*, peranto.

Propono n-o 15

Por egaligi pliampleksigon de la Jarlibro kaŭze de demandilo, Leipziga SAT-anaro proponas, enpresigi por pasivaj membroj nur la matrikulon.

Propono n-o 16

Ĉar la komisiono, kiu havas la taskon interrilati kun SAT kaj la landaj organizoj kvankam jam ekzistas, dum du jaroj ĝis nun liveris nenion pozitivan, la 7-a kongreso de SAT komisiu la Direkcion de SAT interrilati kun la estraroj de la landaj organizoj por solvi ĉi problemon, kaj komuniki ĉi rezulton dum la 8-a SAT-kongreso. *SAT-anaro de Leipzig.*

Propono n-o 17

En la paragrafo 11 de la statuto ĉe la alineo *b* ŝanĝi la lastan frazon jene: Ĉiu Konsilanto kaj Vickonsilanto estas elektata de la tuta anaro. *I.*

---

[1]) Tio ne tute ĝustas; la SAT-anoj, kiuj atente legas "S-ulo"-n, povas facile havi opinion pri la aktivuloj kaj kompetentuloj, unuvorte la elektinduloj de nia movado. Mi estas certa, ke K-do 488 estas bone konata en la tuta SAT-anio. Por elekti konsilanton de SAT ne necesas ja scii ĉu li bone propagandas esp-on en nia urbo, se li bone instruas la lingvon ktp., temas nur scii ĉu li kapablas doni bonajn konsilojn al la E. K. kaj observi ĉu ĝi bone plenumas sian devon. Ĉiu aktiva kaj kompetenta K-do havas en SAT la eblon konatiĝi sin.

[2]) Tiu argumento ne valoras: kiu do ne scias, ke en la urbaj organizoj mem okazas, ke spionoj enŝteliĝas kaj eĉ fariĝas gvidantoj. Mi povus citi multajn ekzemplojn. Tamen tiuj "K-doj" estis "konataj" de siaj samurbanoj. Neniam ni sukcesos tute ŝirmi nin kontraŭ la spionado. Nedubeble ekzistas spionoj en SAT — samkiel en ĉiu alia laborista organizo.

[3]) Mi tute konsentas kun nia K-do. La lingvo-regionoj ja estas fakto — tial laŭlingvaj poresperantaj aparatoj ĉiam ĝis nun ŝajnis al mi necesaj. Tial ankaŭ mi opinias, ke necesas ne konfuze miksi la per-esperantan aparaton (SAT) kun la por-esperantaj aparatoj t. e. la nacilingvaj asocioj. *E. L.*

Propono n-o 18

La SAT-anaro loĝanta en Orient-Saksio kaj Warnsdorf (Ĉeĥoslovakio) en la nomo de 147 SAT-geanoj dum konferencoj la 10-an kaj 24-an de julio decidis proponi enstatuigon de SAT-grupoj: Ni aprobas la deklaron de K-do Kolĉinski en la nomo de Kremenĉuga k. Krjukova SAT-anaro.

Komisiite *H. Scherbaum*, distriktestro.

Propono n-o 19

Ke la logika pronomo persona "ci" estu akceptata samrespekte, kiel la pronomo "vi", t. e. rezervante ĉiam tiun, por la persono al kiu oni alparolas, k. tiun ĉi por la personoj, al kiuj oni alparolas.

"Ĉe ni ne devas ekzisti Moŝta pronomo persona, ĉar ĉiuj estas ja fratoj."

SAT-ano 6727.

Propono n-o 20

Oni enkonduku en "S-ulon" aparte redaktatan fakon: La ateisto.

Laŭ mia opinio proponoj n-oj 3 kaj 4 estas malaprobindaj. *2798.*

*

MEMORNOTO

Represis el "Sennaciulo":

L' Effort, Lyon, 1. 6. 27: "El Aŭstralio", "La salajroj en Estonio", 15. 6. 27: "Striko en Turkio", "Sciigoj el Anglio", "Industrio en Turkio", "Ĉu nur en Polio". — *Le Libéré*, Nice, 31. 5. 27: "La salajroj en Estonio". — *Le Matérialiste*, Bruxelles, n-o 10, julio 27: "Letero de Sacco kaj Vanzetti" k. a. — *Le Syndiqué du Centre*, Bourges, junio 27: "Laborista prospero en Aŭstralio". — *Der freie Arbeiter*, Berlin, 2. 7. 27: "El Aŭstralio". — *Die proletarische Revolution*, Frankfurt a. M., n-o 14, julio 27: "Salajroj kaj vivteno en Usono". — *Strahdneeku Awise*, Leepajâ, 8. 7. 27: "For naciismon kaj rasismon!", 16. 7. 27: "Makedonio", 12. 6. 27: "Teknika progreso ne estas haltigebla", 5. 6. 27: "Sklavokomerco en Abisenio". — *Socialdemokrats*, Leepajâ, 12. 6. 27: Pri sukcesoj de esp-o". — *Za Mir i Trud*, Rostov na Donu, 8. 7. 27: "Blanka teruro furiozas en Jugoslavio". — *Juna Teksisto* (ruslingva!), Ivanovo-Voznesensk, 24. 5. 27: "Sub jugo de orkolumaj sinjoroj", 5. 7. 27: "Pri armeoj rumana, franca, holanda, estona, hungara k. pola", 10. 7. 27: "Kiom oni perlaboras en Usono dum unu minuto". — *Bezbojnik*, Moskvo, 29. 5. 27: "Instrua statistiko — kontraŭ religia letero de ĉekoslovakia instruisto. — *Poleskaja Pravda*, Gomel, 4. 5. 27: "Antaŭenema Ĉinio", 7. 5. 27: "El Turkio".

Enhavis notojn pri SAT:

Zvezda, 1. 4. 27. — *Komunist*, 6. 4. 27. (Pri SAT k. Interligo.) — *Esperanto en Nipponlando*, Tokio, n-o 27, majo 27. (Pri SAT, "S-ulo", "SR" k. eltirajoj el "Petro".) — *L' Internationale de l' Enseignement*, Paris, jul. 27 (VII. SAT-kongreso). — *Revista Popular*, Córdoba, 15. 7. 27 (SAT-kongreso).

Tradukis el esperantaj leteroj:

Za Mir i Trud, Rostov na Donu, 10. 7. 27. — *Krasnij Tl*, Ivanovo-Voznesensk, 5. 7. 27. (Letero el Polio k. bildoj). — *Beloruskaja Veska*, 3. 4. 27, 6. 4. 27. — *Polskaja Pravda*, Gomel, 6. 4. 27, 8. 4. 27, 12. 4. 27, k. a. — *Komunist*, Bobrujsk, 10. 4. 27, k. a. — *Zvezda*, n-oj 89, 100, 101, 102. — *Sovetskaja Belorusi*, n-o 99. — *L' Effort*, Lyon, 15. 7. 27. (Internaciaj novaĵoj, donitaj de la FEO.)

Enhavis priesperantajn artikolojn:

Le Populaire, Paris, 29. 5. 27, 30. 5. 27, 8. 6. 27, 20. 6. 27. — *Krasnoje Znamja*, Krasnodar, 1. 6. 27. — *Vlastij Truda*, Vladikaŭkaz, 2. 6. 27. — *Bezbojnik*, Moskvo, 20. 3. 27, 12. 6. 27 (kritikaĵo pri "Espero Katolika" kaj pri decido de la Sendiula Konferenco utiligi esp-on por internaciaj rilatoj kun la samfakanoj). — *Latvijas Stradnieku Sports und Sargs*, n-o 13 (propaganda artikolo en sennacieca spirito).

Enmetis enesperantajn artikolojn:

Beloruskaja Rabotnica i Seljanka, n-oj 3 kaj 4 (esperanto-paĝo). — *Munkáskultura-Laborista kulturo*, Budapest, jul. 27 (Esperanto-paĝo).

Imitindaĵo:

La Laborista Ilustrita Gazeto "*AIZ*", pri kiu ni jam raportis, presigis en sia n-o 30 sufiĉe grandan reklamon en esp-a kaj germana lingvoj pri SAT kaj "S-ulo". Ni kore dankas kaj denove rekomendas tiun gazeton al la atento de la laborista esp-istaro.

Kuriozaĵo:

La en Parizo aperanta *Espero Katolika* (ne miru, la titolo estas ĝusta!) en sia aŭgusta n-o sub "Tra la Gazetaro" represas la komencon kaj finon de la artikolo "La kvardekjara jubileo de esperanto" de K-do Lanty, samkiel la noton "pri recenzo de esperantlingvaj verkoj" el n-o 137 de "S-ulo". Ĉu la "Dianoj" ne havas propran materialon, ke ili serĉis tian ĉe la "Sat-anoj" aŭ ilin volas imiti tiujn ĉi?! Ĉu la mondo sin ... turnis, aŭ ĝi vere iras maldekstren, se eĉ la katolikoj ne malŝatas nin?!

*

RAPORTO PRI "LA LERNANTO"

de K-doj 356 kaj 357.

Ni multon povus diri, sed ĉar ni iom jam sciigis al vi pri nia laboro per la n-oj 48—49 de "La Lernanto", nun mi ŝparos spacon, tempon kaj energion.

Ni konstatis, ke multaj K-doj interesiĝas pri la lingvoinstrua SAT-organo. Tio ĝojigas nin, ĉar pruvas, ke la afero definitive fariĝas grava. La pli granda nombro de kritikoj- estas malfavoraj, tamen ni ricevis kelkajn tre kuraĝigajn. Certe ni aŭskultas ĉiujn kaj laŭeble ni iom post iom enkondukos iliajn vidpunktojn. Multaj kritikoj trafas, sed multaj, laŭ ni, maltrafas, eĉ iuj, tre malmultaj, maltrafegas.

Nia sperto ne estas longa ankoraŭ, ĉar ni nur de januaro prizorgas "L. L.". Ni esperas, ke la enhavo de "L. L." estas ĉiam pli grava kaj pli interesa, ke ĝi fariĝas ĉiam pli komprenebla por la lernantoj, kvankam je lingva punkto, ĝi ne estas tute perfekta. La samon ni diras rilate la pedagogian flankon. Sed ni penos fariĝi ĉiam pli indaj je ĝi.

Nur avertu. Ni ne faru kiel la fabelistoj, kiuj malkonsidere parolis pri la cikado, kiu tute ne prizorgis manĝaĵan provizadon. La fabelisto ne rimarkis, ke tiu insekto, kiel la plejmulto el ĝia speco, *vivas nur dum somero*, tial ĝi ne bezonas kolekti nutraĵojn. Tio montras al ni, ke se estas facile kritiki, malfacile estas trafi en la juĝo.

Ĝis nun ni oficis atente kaj laŭ kapablo. Same fidele morgaŭ ni plenumos la rolon, ĉar ni kredas, ke ni servas iome nian idealon. Kontente ni laboras kaj laboras ĝis eksoficigo aŭ eksoficiĝo.

NIA POŜTO

"Tago el mia vivo". — Multajn tiutitolajn artikolojn ni jam ricevis; ili ĉiuj aperos laŭvice; sed la sendintoj bonvolu pacienci, ni povas enmeti nur unu tian artikolon en ĉiu n-o de la gazeto. *Red.*

3378. — Hirschfeld (Berlin)? Donu kompletan adreson. *Adm.*

6740. — Ni ne posedas la manuskripton de la dua parto de "Etiko"; sekve ni ne povas scii ĉu ni povos eldoni ĝin aŭ ne. *E. L.*

La Lingva Angulo

Demando: Kiu formo estas pli rekomendinda kaj Zamenhofa: SCIENCULO aŭ SCIENCISTO?

Respondo: Laŭ mia scio nur la formo SCIENCULO estas Zamenhofa. La formo SCIENCISTO estas korekta, sed esprimas apartan nuancon, reliefigante ke scienco estas ne nur karakteriza eco de la priparolata persono, sed ankaŭ precipe lia *profesio*. Ĉar ĝenerale tiu ĉi aparta nuanco estas praktike neatentinda la okazoj por taŭga uzo de la formo SCIENCISTO estas maloftaj. Uzo do prefere la komune uzatan formon.

Demando: Kion signifas AKVAFORTO? Laŭ Kabe ĝi estas desegnaĵo kemie farita sur kupro; laŭ Esp.-rusa Vortaro de Zamenhof (1909) ĝi estas "forta brando, azotacido solvita duondoze". Kio estas vera?

Respondo: La radikon AKVAFORTO ni bezonas por montri apartan specon de gravuraĵo. En la senco de azotacido ĝi estas senutila duoblaĵo; mi do malkonsilas al vi uzi ĝin en ĉi tiu senco, kvankam tiu dusenceco estas tolerebla, tiom pli, ke la origina signifo de la internacia radiko AKVAFORTO estas precize tiu de la Zamenhofa vortaro.

Demando: En instrugazeto mi legis, ke uzi la vorton SCII parolante pri lingvo estas malbone; ĉu tio ĝustas? Kiu el la du frazoj estas korekta kaj rekomendinda, kiu ne: SCII ESPERANTON, aŭ SCIPOVI ESPERANTON? Fine, kiu formo estas preferinda: POVOSCII aŭ SCIPOVI?

Respondo: Zamenhof uzas ambaŭ esprimojn: "SCII LINGVON" (ekzemple: Krestom., pĝ. 251) kaj "SCIPOVI LINGVON". Ambaŭ estas tute klaraj kaj tute bonaj. En efektiveco posedi lingvon estas ne nur koni ĝin teorie kaj encerbe, sed ankaŭ esti kapabla uzi ĝin praktike, skribe kaj voĉe. Ĝenerale la naciaj lingvoj esprimas la posedon pri ia lingvo simple per la vorto "SCII", kiu proprasence montras nur la teorian konon; la germana lingvo, atentante prefere la praktikan kapablon, diras: "POVI LINGVON". Zamenhof uzis tre lerte la elastecon de esperanto por kunigi ambaŭ ideojn, formante la verbojn SCIPOVI kaj POVOSCII. Plej ofte oni povas tute indiferente uzi la unuan aŭ la duan. Tamen estas inter ili malgrava, plej ofte neatentinda nuanco: La verbo SCIPOVI plireliefigas la rolon de la teoria kono, de la scio aŭ konscio; POVOSCII pliakcentigas la rolon de la praktika agado. Pro tio Zamenhof diras: "SCIPOVI LINGVON", sed kontraŭe: "Saĝaj ili estas por fari malbonon, sed fari bonon ili ne POVOSCIAS" (Biblio); "ili tute ne hontas, ili eĉ ne POVOSCIAS ruĝiĝi" (Biblio). *Fakulo.*

★ DIVERSAĴOJ ★

BICIKLISTOJ-ESPERANTISTOJ

La Biciklo-sekcio de la Batum'a Moto-Klubo organizis bicikl-ekskurson, kiun partoprenas du biciklistoj-SAT-anoj: Aŭgusto Tanner kaj Paŭlo Argunov.

La 25. de julio ili forveturis el Batum fervoje ĝis Tkvibuli (karbminejoj), kaj de tie bicikle tra Kutais — Rion — Bagdad — Zekara montarpaso — Abastuman — Zarzma — Godera montarpaso — Ĥulo — Kedi Adjaris-ĉĥali (Hidroelektro stacio) — Batumon. Sur ĉies biciklo flirtas la ruĝa SAT-flageto kun verda stelo.

Dum la sekvonta somero estos organizataj internaciaj bicikl-ekskursoj. Dezirinde estus interrilati kun en- kaj eksterlandaj biciklistoj kaj naturamantoj, por komuna ellaborado de ekskursplanoj. Interesiĝantoj pri alpinismo aŭ bicikl-ekskursoj estas petataj sin turni al K-do A. Tanner, Poŝtkesto 45. Batum (Kaŭkazo) USSR.

SAT-ano 5713.

ENHAVO:

La kleriĝo de la laborista klaso, trad. B. Bouche . . . . . . pĝ. 1
Pri Rumanio, de I. H. K. . . . . . „ 2
El sendependa Turkio, de E. E. Y. „ 2—3
La nivelo de klereco ĉe la laboristoj en Palestino, de I. L. O. „ 3
Ameriko, de I. L. A. . . . . . „ 3
Post okjara mallibereco, el hung. “Popolvoĉo“ . . . . „ 3—4
Kiel mono sonoras, de Iv. Ĥmelnoj . . . . pĝ. 4
Tago el la vivo de senlaborulo, de B. Siegert . . . . „ 5
Semajno el la vivode sovetia terkulturisto, de V. Pisarev . . . „ 5
Eksiĝoj ĉe eklezio, trad. (1851) . „ 5
Sana stato de la germana popolo, de (3018) . . . . „ 6
Reboniga Agrikultura Kolonio por malliberuloj ap. Kurgan (Uralo), trad. (3930) . . . . „ 6
Moralo k. Socialismo, trad. (5323) „ 6—7
Stato de l' fervojistoj en la distrikto Kassel, de 265 . . . . . „ 7
Petrolmilito, trad. Kolektivano . . „ 8—9
La virino en la industrio, de Sonjo Schäfer . . . . „ 9
Virino en Sovetoj, de P. Kirjuŝin „ 10
Tra Scienco kaj Tekniko . . . . „ 10
Tra Esperantio . . . . „ 11-15
Diversaĵoj, Korespondado, anoncoj „ 16

K ∗ O ∗ R ∗ E ∗ S ∗ P ∗ O ∗ N ∗ D ∗ A ∗ D ∗ O

Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. or., ĉiu plia linio la samon. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.
L = letero, PK = poŝtkarto, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl. = poŝtmarko sur bildflanko, k. ĉ. l. = kun ĉiuj landoj, esp-aĵo = esperantaĵo.
Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

Aŭstrio.

K-do *Rupert Häupl* (seruristo, 22 j.), Grenz-str. 11, *Salzburg-Itzling*, dez. interŝ. PI, bfl. k. ĉ. l., krom Germanio.

Bulgario.

K-do *K. Paraskof* (fraŭlo), str. Slavejkof, n-o *32, Plovdiv*, dez. koresp. k. ĉ. l., L, PK, PI, bfl.

Ĉekoslovakio.

K-do *Rudolf Tischer, Johannesberg, 344, ap. Gablonz a. N.* (vitrolaboristo, 20 j.), dez. koresp. k. ĉ. l., L, PI; resp. garantiata.

K-do *Erhard Kaulfuss* (vitrofacetisto), *Josefsthal n-o 70*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri ĉ. temoj, precipe naturbelecoj, L, PI; resp. garantiata.

K-do *Anton Schiller, Zwickau-Martinstal* (Bohemio), dez. koresp. kun Gek-doj el ĉ. l., PK, PI, bfl., serĉas precipe daŭran interŝanĝon.

Finnlando.

K-do *E. Flemming*, Palosaarentie, 35, *Wasa*, dez. interŝ. PI, PM, k. ĉ. l.

Francio.

Adresŝanĝo: K-do *Iv. H. Krestanoff* loĝas depost la 15. 7. 27 en *Paris, XII-e*, rue de Corbéra, 14, (antaŭe Pirdop, Bulgario).

Germanio.

K-do *Jos. Kamm*, Neustadt, 480/III, *Landshut i. B.*, dez. koresp. kun ĉiul. junuloj pri soc. k. lab. temoj, L, PK, PI; certe resp.

K-do *Hermann Reim*, Damaschke-Str. 30, *Fürth i. Bayern*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri ĉ. temoj, L, PK, PI. Resp. garantiata.

— Geedzôj *R. Krah*, Elbberg, 1, I., *Riesa a. E.*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri div. temoj L, PK, gaz. ktp.

— La “distrikto Leipzig“ aranĝos la 28. 8. 1927 distrikt-konferencon kun esp. ekspozicio. Gek-doj k. grupoj el ĉ. l. estas afable petataj sendi materialon, L, PI, gaz. ktp. al: K-o *Georg Seurig*, Brückenstr. 10, I., *Riesa a. E.* (Ĉiu ricevos p. k.)

— LEA-grupo Elberfeld dez. koresp. kun SAT-rondo aŭ a. nacia lab. esp. grupo pri div. temoj k. ĉ. l. Adr.: K-dino *Grete Huppach*, Weberstr. 30, *Elberfeld*.

Jugoslavio.

K-do *Danica Rakovac* (19 j.), “Singero“, *Valjevo*, dez. koresp. k. ĉ. l.

Polio.

K-do *L. Dechtmann*, str. Lubartovska, 66, *Lublin*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri lab. movado, vivkondiĉoj; dez. interŝ. gaz. k. ĵurnalojn.

Sovetio.

K-do *Sergeo Romanov*, Derbenevska naber., 22, kv. 15, *Moskvo, 54*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri lab. vivo.

K-do *Mikaelo Venkov*, Teĥnikum Svjazi, Gorohovskaja, 16, *Moskvo*, dez. koresp. k. ĉ. l. pri lab. vivo, radi-problemoj, interŝ. gaz.

— Velija distrikta komitato de dineantoj dez. koresp. kun la samaj organizoj aŭ individuaj Gek-doj el ĉ. l. pri ateismo. Ĉiujn let. k. presaĵojn oni adresu al: K-do *Georgo Ŝustickij, Velij* (Pskov. gub.).

K-do *E. M. Panite*, Puŝkinskaja, 31, *Ĥarkov*, tip. “Kommunist“, dez. koresp. k. ĉ. l. pri div. temoj. Resp. garantiata.

Adresŝanĝo: K-do *Briancev*, Privokzalnij rajon, Sadovaja n-o 16, *Voronej* (stratŝanĝo).

K-do *Sergeo Izmajlov*, poŝtkesto, 72, *Smolensk* (ruĝarmeano), dez. koresp. k. ĉ. l. L, PK k. interŝ. ĵurnalojn k. librojn.

K-do *V. P. Pustinnikov*, poŝt-telegrafa kontoro, *Mariinsk*, Tomsk. okr., dez. koresp. k. ĉ. l. L, PK, PM ktp.

K-do *F. S. Pjerŝin*, str. Puŝkina, 16, *Mariinsk*, Tomsk. okr., dez. koresp. k. ĉ. l. L, PK, PM ktp.

— Lab. Junularo de Sebastopolo dez. koresp. k. ĉiul. junuloj pri kondiĉoj de laboro k. vivo, eduk. socia laboro ktp. Adr.: *Sebastopolo*, Sekcio de interkoresp., Str. de Trockij, 29, I, por sekr. *I. Lisiĉnik.*

— Ĉelo de Komjunularo ĉe Domo de Klerigado, dez. koresp. kun junuloj precipe kun Anglio k. Ĉinio, sed ankaŭ kun aliaj landoj. Interŝ. gaz., fotojn. Adr.: *Sebastopolo*, Dom Prosvensenija dlja jaĉejki, VLKSM.

K-dino *Fanja Ĥutorjanska* (junkom-istino), Institutska-str. 16, 9. etaĝo, komn. 6, *Kiev*, dez. koresp. k. ĉ. l.

— 25 gejunkomunistoj dez. koresp. k. ĉ. l. pri ĉ. temoj. Adr.: *Kiev*, Kreŝĉatikski pr. 3, l-a, K-do *Golovanevski*.

K-do *A. Savkin*, Vasilevskaja, 75, *Kamenskoje*, Dneprop. okr., dez. koresp. pri ĉ. temoj k. ĉ. l.

K-do *E. Ĉihaĉov*, Vasilevskaja, 33, I., *Kamenskoie*, Dneprop. okr., dez. koresp. pri ĉ. temoj k. ĉ. l., resp. garantiata.

ATENTIGO!

Atentu, K-doj! Adreson de K-do “Bubo“ ne uzu, ĉar li nuntempe troviĝas en karcero. *(4899)*

ATENTU!

Personoj kiuj scias ion pri **K-do PĈELNIKOV Petro Nikolaeviĉ** estas petataj skribi al lia patrino: *Heleno*, Tverskaja, Str. de Kamo 4, *BATUM*, USSR.

Presejo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)